

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

VÁCLAVA FILIPOVÁ

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

FENOMÉN TRESTU SMRTI
S PŘIHLÉDNUTÍM K PROBLEMATICE ZÁKLADNÍCH LIDSKÝCH PRÁV

Autor práce: Václava FILIPOVÁ

Studijní obor: regionální

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Svoboda, Th. D.

Katedra společenských věd

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Václava Filipová

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD	7
1. Historie trestu smrti	9
1.1 Uvedení do problematiky	9
1.2 Dějiny trestu smrti v českých zemích.....	10
1.3 Mistři popravčí	15
1.4 Způsoby popravky	18
2. Trest smrti z pohledů Vybraných společenských disciplín	21
2.1 Právní pohled.....	21
2.2 Filozofický pohled.....	22
2.3 Náboženský pohled	23
2.4 Psychologický a etický pohled	25
2.5 Politický pohled.....	26
2.5.1. Minulost.....	26
2.5.2. Politické popravky v současném světě.....	28
2.5.3. Politické popravky – ano či ne?	28
3. Pohled lidských práv	30
3.1 Historie	30
3.2 Současnost	35
4. Srovnání kontinentálního angloamerického a islámského práva	38
4.1 Uvedení do problematiky	38
4.2 Kontinentální právní systém.....	39
4.3 Angloamerický právní systém.....	39
4.3.1. Vznik a charakteristika.....	39
4.3.2. Mechanismus precedenčního rozhodnutí	40
4.4 Islámské právo.....	42
4.5 Smíšené právní řády	43
5. Současný stav	44
6. Výzkum	53
6.1 Základní otázka: Trest smrti ano či ne?.....	53
6.2 Cíle výzkumu	54
6.3 Hypotézy výzkumu.....	54
6.4 Celkové údaje o vybraných respondentech	55
6.5 Výsledky výzkumu.....	56
6.6 Závěry výzkumu.....	60
ZÁVĚR.....	62

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM PŘÍLOH	67
Příloha č. 1: Dotazník	68
Příloha č. 2: Země, které zrušily zcela trest smrti	69
Příloha č. 4: Státy, jež formálně trest smrti nezrušily, v praxi jej však nepoužívají	72
Příloha č. 5: Celkový přehled všech států	73
Příloha č. 6: Vykonané tresty smrti v Československu od 9. 5. 1945 do 31. 12. 1989 ..	80
ABSTRAKT	81
ABSTRACT	82

ÚVOD

Jako cíl své bakalářské práce jsem si vybrala kontroverzní téma: Fenomén trestu smrti s přihlédnutím k problematice základních lidských práv. Kontroverzní proto, že trest smrti je dodnes tématem k diskusi a na jeho preventivní roli poukazují jeho zastánci, kdežto odpůrci trestu smrti poukazují na jeho nehumánnost a nevratnost při případném justičním omylu.

S pomocí dostupné literatury bych se chtěla pokusit popsat historii trestu smrti, výkon tohoto absolutního trestu z pohledu historického až po současnost, popsat způsoby vykonávání poprav podle rozličných právních norem v různých zemích světa.

Dále se chci zabývat dějinami trestu smrti v českých zemích a uplatňování tohoto trestu po vzniku samostatného Československa. Popsat uplatňování trestu smrti v době nacistické okupace, po osvobození, v době komunistického teroru let padesátých, až do roku 1990, kdy byl v České republice trest smrti zrušen.

Prostudovala jsem rovněž literaturu o mistrech popravčích, kteří nejprve v českých zemích, posléze v samostatném Československu a v době nacistické okupace toto řemeslo vykonávali a chtěla bych se zmínit alespoň o těch nejznámějších z nich.

Studiem literatury jsem se seznámila a chtěla bych popsat metody mučení k dokázání viny a způsoby vykonávaných poprav od minulosti až po současnost.

Dále bych chtěla pohlédnout na výkon trestu z hlediska právního, filozofického, náboženského, psychologického, etického a v neposlední řadě i politického, přičemž bych chtěla zaměřit pozornost i na osobnosti, které byly v minulosti i současnosti, ve světě i u nás, z politických důvodů popraveny.

Zajímala jsem se o problematiku trestu smrti z pohledu lidských práv a k tomu účelu jsem prostudovala Listinu základních lidských práv a svobod a věnovala se v této souvislosti spolkům a mezivládním humanitárním organizacím, které byly na ochranu lidských práv založeny a v této oblasti působí.

Pokusila jsem se o srovnání kontinentálního a angloamerického práva, seznámila jsem se s právem islámským a právy smíšenými.

Prostudovala jsem dostupné výstupy Amnesty International a provedla jsem srovnání o zachování nebo vypuštění trestu smrti z právních řádů zemí na jednotlivých kontinentech.

Pro zachování objektivitu jsem prostudovala mnoho materiálů. Pozornost jsem věnovala i výsledkům dříve provedených průzkumů veřejného mínění k dané

problematice významnými humanitárními institucemi. Zajímal mě názor odpůrců i zastánců trestu smrti z řad erudovaných odborníků, ale také názor laické veřejnosti. Proto jsem se soustředila na vlastní dotazníkový průzkum, ke kterému jsem použila vyjádření 482 respondentů.

1. HISTORIE TRESTU SMRTI

1.1 Uvedení do problematiky

Od počátku dějin většina společností počítala s hrdelními tresty pro pachatele, kteří překročili zákon, ať už se jednalo o barbarské státy, o antické říše nebo o novověké křesťanské státy. Trest smrti byl zakotven do právního systému a lišil se pouze samotným výkonem a způsobem popravy podle civilizačních zvyklostí a náboženských názorů.¹

Po celou lidskou historii byly osoby vydané ramenu spravedlnosti podrobovány tomu nejkrutějšímu způsobu potrestání. Jsou známy tresty, které vynalezli Číňané, Peršané, Chetitě, Římané, Kartaginci, Byzantinci atd.²

Nejkrutější popravy počítaly s nutností, aby umírající velmi trpěl a dá se říci, že spíše než o exekuci šlo o umučení. Poprava měla být krutá, umírající měl velmi a dlouho trpět. Proto byli odsouzenci dávání napospas lvům, k ušlapání slony, zazdívání zaživa, topení v pytlích, popravování litím vody trychtýřem do hrdla, nabodávání na kůl, ukřižování, zahrabávání do písku a kamenování drobnými kameny, aby jejich muka trvala co nejdéle, upalování na hranicích, stínání mečem.³

Nedá se zapomenout na hromadné popravy bez jakéhokoliv předchozího procesu, které doprovázely válečné konflikty mezi národy, občanské a náboženské války. Trest smrti zde splývá s vražděním naslepo. Vítězství v tomto ohledu patří nacistům, kteří proti jednotlivcům a skupinám, jejichž jediným proviněním bylo, že žijí, užívali úplné škály popravčích technik. Vykonavatelé neváhali ke zdokonalování metod zabíjení využívat nejnovějších poznatků vědy, zejména pokud šlo o to, zrychlit, či naopak zpomalit umírání obětí dle jejich vůle. Vynalézavost uplatňovaná v kobkách věznic, na místech tajných i veřejných neznala mezí. Ať již to bylo kdekoli na zemi, základem hrdelního trestu je vždy řezničina. A vždy mrzačí tělo.⁴

S nastupujícím pokrokem a vzdělaností se postupně od dlouhotrvajících, špinavých a mučících poprav ve většině zemí upustilo. Nastala doba nových vynálezů a přišla na svět gilotina, elektrické křeslo, plynová komora.

¹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 189.

² MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, předmluva – BRISSONIERE, G. Rybka Publisher, Praha 2001, s. 8.

³ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 189 – 190.

⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, předmluva – BRISSONIERE, G. Rybka Publisher, Praha 2001, s. 8.

V současné době se v zemích, které mají ve svém trestním právu zakotven trest smrti praktikují popravu zastřelením, oběšením, elektrickým křeslem, plynovou komorou nebo smrtící injekcí. Ale ony dva nejkřutější tresty ukamenování a setnutí mečem byly v některých zemích zachovány.

1.2 Dějiny trestu smrti v českých zemích

„Také v českých zemích skončily na popravišti desetitisíce lidí. O několika z prvních poprav v českém knížectví nám přináší svědectví kronikář Kosmas, další následovaly v průběhu věků.“⁵

Smrtí se totiž trestaly i zločiny, které dnešní soudy za zločiny ani nepovažují nebo je postihují velmi shovívavě. Popravu byly prováděny veřejně a většinou byl způsob jejich provádění velmi drastický. Svědectví o tom podávají středověké prameny, rukopisy a smolné knihy, do nichž krevní písaři zaznamenávali hrdelní soudy. Vlastnímu výkonu trestu smrti mnohdy předcházelo kruté mučení, tzv. tortura, jejímž prostřednictvím bylo vymáháno přiznání odsouzence ke spáchanému zločinu.

Po předběžném výslechu byla sestavena žaloba a přednesena na zasedání městské rady. Trestní řízení mělo inkviziční, tj. vyhledávací charakter a předpokládalo, že teprve při mučení přizná delikvent okolnosti svého trestného činu beze zbytku. Provinilec byl v mučírně mučen podle předpisů tortury. Z útrpných výslechů byly vyloučeny osoby vyššího stavu, mučeny neměly být přirozeně děti. To se týkalo i starých lidí, duševně nemocných, němých a hluchých, těhotných i žen v šestinedělí. Způsob útrpných výslechů nebyl v našich zemích po léta jednotný. Teprve vlastně útrpný řád Josefa I. definoval na počátku 18. století povolené způsoby mučení, které seřadil od lehčích k těžším stupňům. Nejlehčí byla vazba čili šněrování rukou, následovalo drcení nohou tzv. španělskou botou. Dalším stupněm bylo tzv. suché trápení na obávaném žebříku, při němž docházelo k vykloubení rukou a na tento způsob pak navazovalo tzv. světlé trápení spočívající v tom, že provinilec byl na žebříku pálen svazky svíček, což se mohlo třikrát opakovat. Častým mučením byl také tzv. kozel, tedy svázání delikventa do kozelce a vytažení pomocí kladky do stropu. Útrpných výslechů se účastnili delegovaní konšelé, rychtář, kat se svými pacholky a písař, který zapisoval

⁵ BUDINSKÝ, L. *Popravu slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 195.

vyznání do smolných knih.⁶

Výkon poprav, který následoval, byl různý podle trestného činu, za nějž byl uložen trest smrti. „Například zhářství bylo trestáno upálením, stejně jako čarodějnictví. Čarodějnice však mohly být usmrceny i zahrabáním zaživa, za vraždu novorozence hrozilo probodnutí srdce kulem a za „obyčejnou“ vraždu stětí. Zloději mohli být oběšeni a muži, kteří znásilnili ženu, lámání kolem.“⁷

Velmi častým trestem bylo upálení zaživa. Tento trest byl stanoven za provozování čarodějnictví. Nejznámějším případem v českých zemích jsou čarodějnické procesy na Šumpersku a Losinsku v 50. a 80. letech 17. století. Tuto dobu věrně popisuje Václav Kaplický ve svém díle *Kladivo na čarodějnice*. V tomto románu čerpá z historických pramenů a popisuje, jak na prohřešku dvou pošetilých žen byla vyvolána série inkvizičních procesů.

Zdaleka nejznámější exekucí zůstává samozřejmě velké pobělohorské divadlo, při kterém slavný kat Mydlář orteloval na Staroměstském náměstí hlavy sedmadvaceti českých pánů. Pobělohorská poprava 27 pánů na Staroměstském náměstí 21. června 1621 je nejznámější exekucí, kterou slavný kat Mydlář v ten den vykonal během čtyř hodin čtyřmi meči. Rozsudek podepsal proti vůdcům našeho velkého protihabsburského povstání ve Vídni císař Ferdinand II.... Deset urozených pánů šlechtického stavu, a navíc ještě dva měšťané, byli s'ati postupně čtyřmi popravčími meči a zbývajících patnáct měšťanů bylo oběšeno buď na břevně vystrčeném z okna v patře staroměstské radnice, anebo na šibenici, která stála o nějakých třicet čtyřicet kroků dále od popravčího pódia. Všech dvanáct hlav největších provinilců, tři českých pánů, Jáchyma Ondřeje Šlika, Václava Budovce z Budova a Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, sedmi rytířů a také hlavy dvou měšťanů, právníka Jiřího Hauenschilda a lékaře Jana Jesenského, mělo být veřejně vystaveno.⁸

„Od konce 17. století a hlavně ve století 18. si razilo cestu přesvědčení, že s vězni nemá být surově zacházeno a život vězňů má být chráněn. Dělo se tak pod vlivem francouzských osvícenců, kde byl zdůrazňován význam lidského rozumu, pokroku a humanity. V našich zemích vydala habsburská císařovna a česká královna Marie Terezie nový trestní kodex, kterým omezila tzv. hrdelní tresty a v roce 1776

⁶ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, Kapitola Mistři ostrého meče, FRANCEK, J. Rybka Publisher, Praha 2001, s. 350 – 352.

⁷ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 195 -196.

⁸ <http://ottazlosu.wz.cz/poprawy.htm> [cit. 10. 12. 2007].

zakázala mučení.“⁹

„Z pohledu neustálého zápasu o trest smrti, jeho zrušení či znovuzavedení je velmi zajímavý fakt, že ke zrušení hrdelního trestu přistoupil v rámci svých širokých reforem už vzdělaný císař Josef II. roku 1788, což bylo i v rámci pokrokové Evropy činem nevidaným (Všeobecný zákoník povoloval trest smrti pouze v případě výjimečného stavu). A nic na tom nemění ani skutečnost, že byl o sedm let později znovu obnoven – nejdříve pro zločin velezrady. Později se však v novém zákoníku počet provinění, za které následoval trest smrti, rozšířil o řadu činů, včetně vraždy či žhárství.“¹⁰

Poslední poprava před rozpadem monarchie byla vykonána v roce 1903.

Vznik samostatného Československa

„V Československu bylo po roce 1918 převzato trestní právo z Rakousko-Uherska.“¹¹ „Po vzniku samostatného Československa nebyl sice trest smrti zrušen, ale jeho používání bylo sníženo na minimum. Byla to hlavně zásluha prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, který patřil mezi odpůrce trestu smrti. Přesto několikrát během svého prezidentského období podlehl tlaku veřejnosti a justici vynesený trest smrti podepsal.“¹²

Nacistická okupace

Situace se radikálně změnila po německé okupaci. „V té době proslula pankrácká věznice. Právě tady prožívali své poslední chvíle lidé odsouzení německým soudem za politické a hospodářské delikty i za kriminální činy. K popravám se odváželo do Drážďan. Poněvadž vzrůstal počet rozsudků smrti, bylo oddělení německého soudu vybaveno gilotinou (1943). Tak vznikla pověstná sekyrárna. Popravy se prováděly od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945. Kat Alois Weiss si s německou důkladností zaznamenal do popravčí knihy o 39 stranách jména všech 1079 popravených, včetně přesného času. Popravčí kniha končí zápisem pěti poprav vykonaných dne 26. 4. 1945 po 16. hodině. V noci mezi posledním dnem dubna a prvním květnem byla gilotina rozmontována a její

⁹ VS ČR-Institut vzdělávání VS ČR - Stráž pod Ralskem [cit. 10. 12. 2007]. Dostupný z http://institut.vscr.cz/clanky/?cl_id=16.

¹⁰ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 196.

¹¹ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/179454-trest-smrti> [cit. 4. 2. 2008]

¹² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 196.

*část se sekýrou hozena z Karlova mostu do Vltavy.*¹³

Po osvobození od nacistické okupace

*„Kolotoč poprav neskončil ani po osvobození. Nejprve soudy vynesly na 700 smrtelných trestů pro nacistické zločince a zrádce“.*¹⁴

V období tzv. retribuice podle Benešových dekretů byly zvláštními mimořádnými soudy na krajské úrovni (tzv. Lidové soudy) vyneseny rozsudky za válečné zločiny. Procesy mimořádných lidových soudů byly velmi rychlé, řízení nesmělo trvat déle než tři dny, rozsudky byly vykonávány okamžitě.¹⁵

Počet poprav pak rapidně klesal, a to až do roku 1948.

Po roce 1948

*„Po komunistickém převratu v roce 1948 se politické popravky staly opět pravidelnou součástí komunistického teroru.“*¹⁶ „Dne 12. července 1950 byl vydán nový trestní zákon (č. 86 Sb.), ve kterém zůstal nedotčen trest smrti. § 29 uvádí, že se vykonává oběšením a v době zvýšeného ohrožení státu i zastřelením. Kromě nepolitických trestných činů (např. vraždy) bylo jeho užití rozšířeno i na delikty politického charakteru.“¹⁷

*„Jen v letech 1949 – 1953 bylo popraveno většinou oběšením na 200 politických vězňů“*¹⁸

V padesátých letech minulého století za účelem zbavit se odpůrců komunistického režimu byla vykonána řada poprav, které se rovnaly justičním vraždám.

Po roce 1968 – doba normalizace

Od šedesátých let byly vynášeny rozsudky trestu smrti výhradně za brutální zločiny. Poslední popravu v roce 1989 podepsal prezident Gustáv Husák. Podle Budínského a Chmela se poslední dvě popravky v roce 1989 odehrály v tehdejším Československu, a to v Čechách 2. února 1989, kdy byl popraven pětinasobný vrah

¹³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, pro zpracování této kapitoly Trest smrti v Československu v letech 1918 - 1990 vydavatelé použili informací, které jim laskavě poskytli doc. Dr. Jan Uhlík a Dr. Aleš Kýr, s. 371 – 372.

¹⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravky slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 196.

¹⁵ CHMEL, L. *Nejslavnější popravky*, Petrklíč 2004, s. 103.

¹⁶ BUDINSKÝ, L. *Popravky slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 196.

¹⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, pro zpracování této kapitoly Trest smrti v Československu v letech 1918 - 1990 vydavatelé použili informací, které jim laskavě poskytli doc. Dr. Jan Uhlík a Dr. Aleš Kýr, s. 372.

¹⁸ BUDINSKÝ, L. *Popravky slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 196 – 197.

a na Slovensku v červnu 1989 trojnásobný vrah.¹⁹

Po roce 1989

„V následujícím roce byl zákonem číslo 175/1990 Sb. trest smrti zrušen. Jako výjimečného se užívá trestu odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti let a trestu odnětí svobody na doživotí.“²⁰

„Krátce před zrušením trestu smrti předcházela nejrozsáhlejší prezidentská amnestie v dějinách země. Vlna zločinnosti, která se po této amnestii vzedmula, plně prokázala slova T. G. Masaryka, že trest smrti nelze zrušit revolucí...“²¹

Mezi amnestovanými, kterým se otevřely brány věznic byli i těžcí zločinci a jedním z nich byl i vrah, který v krátké době po propuštění zneužil a zavraždil několikaměsíční děvčátko, které bylo hospitalizováno v jedné pražské nemocnici.

Po roce 1989 se vlna zločinnosti rozrostla natolik, že se veřejnost začala obávat o vlastní bezpečnost a přestala věřit justici. Tresty ukládané za vraždy, znásilnění, týrání a jiné kruté zločiny nejsou odpovídající. Rozsudky vynášené nad tyrany a vrahy bývají nižší než tresty za hospodářské delikty. Jako příklad může sloužit kauza týraných tříměsíčních dvojčat z Plzně. Otec tyran jim způsobil doživotní zdravotní následky včetně poškození mozku. Ačkoli zmařil dva lidské životy, od soudu odešel s trestem 4,5 roku. Společnost proto na svou obranu proti nebezpečným zločincům opět volá po znovuzavedení trestu smrti. Zdá se, že se podle našeho dosavadního trestního zákona klade větší ohled na ochranu práv zločince než oběti. Svůj názor na současný stav vyslovil redaktor deníku Právo Pavel Verner v pořadu Radioforum dne 18. 11. 2008: „Zákony si psali na míru sami zločinci.“ Na tuto vzniklou situaci konečně zareagovala naše vláda a ministr spravedlnosti předložil do parlamentního projednávání novelizaci trestního kodexu, který má zpřísnit trestní sazby a snížit věkovou hranici k odpovědnosti za páčání trestných činů. Nový trestní zákoník by měl nabýt platnosti k 1. 1. 2010.

¹⁹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 197, CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 168.

²⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, pro zpracování této kapitoly Trest smrti v Československu po roce 1945 vydavatelé použili informací, které jim laskavě poskytli doc. Dr. Jan Uhlík a Dr. Aleš Kýr, s. 373.

²¹ <http://www.kriminalistika.eu/muzeumzla/wohlschlager/wohlschlager.html> [cit. 5. 2. 2008].

1.3 Mistři popravčí

„Kati tvořili ve středověku i v raném novověku zvláštní skupinu městské společnosti. Poněvadž přicházeli do styku s krví a prováděli jiné nečisté práce, byli považováni za tzv. snižené lidi. Popravčí žili se svou čeládkou v katovnách, které se stavěly mimo města nebo na jejich okrajích v zastrčených uličkách, někdy jako součásti hradeb. Kat byl omezován různými diskriminačními opatřeními, měl „své“ místo v kostele i hospodě. Styk s ním znamenal pro ostatní obyvatele většinou ztrátu cti a postavení.... Kat patřil k výkonnému aparátu hrdelního soudu a podléhal městskému rychtáři. Do města byl přijímán vždy za jistých podmínek. Jejich zápisy nalezneme ve smolných knihách, na posledních listech pozemkových knih nebo ve speciálních knihách určených právě pro koupě, prodeje a další transakce katoven a jejich příslušenství.“²²

Kat Jan Mydlář

Nejznámějším naším mistrem ostrého meče je nesporně Jan Mydlář, který působil v pražských městech po několik desetiletí sedmnáctého století...

Vstoupil do národních dějin jako popravčí sedmadvaceti pánů, rytířů, měšťanů, předáků českého stavovského povstání, kteří zemřeli 21. června 1621 na Staroměstském náměstí.

Jan Mydlář patřil k zámožným obyvatelům Starého Města pražského. Oženil se dvakrát. S první manželkou Alžbětou měl dvě děti, Jana Václava a Magdalenu. Zpočátku bydlel v staroměstské katovně u starého židovského hřbitova... V roce 1634 koupil pohodnici na Novém Městě u Sviňské brány (Na bojišti). Katovnu na starém městě postoupil synovi.

Koncem čtyřicátých let Jan Mydlář ovdověl a ve svých 77 letech se oženil s mladičkou Kateřinou, které postoupil dům Na bojišti s kšaftem a ustanovil ji dědičkou. Zemřel 14. března 1664. Vdova po Janu Mydlářovi se provdala za Jana Zelingra, bývalého pohodného v Kostelci nad Černými lesy. Před sňatkem působil tento kat v Kutné Hoře, odkud se přestěhoval do Prahy. Tak se spojily dva významné katovské rody. Jan Zelinger zemřel v roce 1680 na mor.²³

²² MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, Kapitola Mistři ostrého meče, FRANCEK, J. Rybka Publisher, Praha 2001, s. 343 – 344.

²³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*. tamtéž, s. 359 – 360.

Kat Leopold Wohlschlager

Leopold Wohlschlager byl za Rakousko-Uherska popravčím s určením pro České země. Otec Leopolda Wohlschlagera žil v Osijeku a vlastnil hospodu. Když bylo malému Leopoldovi 6 let, otec za nejasných okolností zemřel (snad byl zavražděn). Matka se znovu provdala za Jana Pipergera ze Zagrebu, který byl čalouníkem a od svých 27 let popravčím „z tradice“ – stejné řemeslo vykonával ve štýrském Hradci jeho otec. V roce 1865 požádal Piperger o přeložení do Vídně, protože tamní kat požádal o odchod do výslužby. Místo do Vídně byl však přeložen do Prahy a jmenován c. k. popravčím v Království českém.

První popravu se Leopold Wohlschlager zúčastnil jako pomocník svého otčima ve svých 15 letech. V Plzni-Borech byl popraven cikán Jan Janeček, dvojnásobný vrah a lupič.

V době své první účasti na popravě se Wohlschlager učil zlatníkem u zlatnického mistra Studeného v Konviktské ulici na Starém Městě pražském. Jeho otčím Jan Piperger zemřel 15. ledna 1888. Den před svou smrtí stačil v Kutné Hoře popravit dva bratry Augusta a Karla Přenosila, kteří ubodali četníka. Za 23 let aktivní činnosti „ve službách spravedlnosti“ celkem popravil 50 zločinců.

Na uvolněné místo se přihlásilo 27 uchazečů s různými profesemi, byli to řemeslníci, dělníci, řezníci, důstojníci a dokonce i studenti medicíny. Pražský trestní soud však ustanovil do funkce následníka zemřelého popravčího zlatníka Leopolda Wohlschlagera, který byl jmenován popravčím Království českého.

Poslední popravu za rakouského mocnářství – 19. v pořadí provedl Leopold Wohlschlager 26. května 1903 v Chebu. Po dlouhých 18 let nebyl povolán k výkonu popravu. Pracoval jako zlatník u svého starého mistra.²⁴ Sám uvádí: „Až dosud není mně jasné proč po tuto celou dobu nebyly vykonány žádné rozsudky smrti. Vražd i loupežných vražd bylo dosti, v roce 1904 deset vražd, 1905 osm, 1906 sedm, 1907 osm, 1908 jedenáct, 1909 deset atd. Asi polovina vrahů byla též k smrti odsouzena, avšak bez výjimky omilostněna. Říkalo se, že císař je stár a nechce více žádného rozsudku smrti podepsati.... Snad nechtěly rakouské úřady úmyslně žádnou popravu v Čechách připustiti, ježto v českém národě počalo kvasiti a politickým vězňům hrozil dosti často stejný osud jako sprostým vrahům.“²⁵

Stará monarchie se rozpadla, 28. října 1918 byl proklamován československý

²⁴ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*, WOHLSCHLAGER, L. *Ve službách spravedlnosti za Rakouska i republiky, Paměti prvního československého kata*, Rybka Publisher, Praha 2007, s. 463 – 535.

²⁵ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách. tamtéž*, s. 536.

stát. „Na počátku této radostné doby žádný člověk nemyslel na to, zda nový stát ustanoví mistra popravčího nebo ne. Mně nezpůsobovalo to ani té nejmenší starosti, neboť nahradit staré zákony novými je věcí národa. Mluvílo se všeobecně, že trest smrti bude v republice zrušen, ježto byl špatným rakouským prostředkem násilí. Než nestalo se tak. Paragraf zákona o trestu smrti zůstával nadále a s ním též zřízení úřadu mistra popravčího. ... Krátce potom obdržel jsem dekret jako československý mistr popravčí.“²⁶

První poprava po vzniku samostatného státu vykonal Leopold Wohlschleger 7. ledna 1923 v Táboře. Poslední popravu pak vykonal na Martinu Leciánovi v roce 1928 a ve svých 72 letech ukončil svou činnost ve službách spravedlnosti.²⁷

Leopold Wohlschleger se ve svých pamětech vyznává a prosí čtenáře, aby uvážili: „*Byl jsem popravčím, úředníkem státu, jehož povinností bylo konati popravu. Nikdy nesměl míti za své praxe vlastní mínění, nikdy neměl můj názor na smrt či omilostnění odsouzence. Bylo to vždy věcí státu a v našem státě věcí národa. Teprve když hlas lidu vyslovil „vinen“, vykonal jsem rozsudek jménem jeho. Budu se opravdu těšiti, když tyto moje paměti, které jsem s pomocí svého přítele sepsal budou se čtenářstvu líbiti a budu šťasten, když po četbě této knihy dojdou poznání, že úřad mistra popravčího je nutností ve stálém boji spravedlnosti proti zločinu,*“²⁸

Kat Alois Weiss

V roce 1943, kdy byla do pražské Pankrácké věznice přivezena gilotina, byl pro práci popravčí vybrán i kat. Do Prahy za tím účelem přijel Alois Weiss, bývalý pomocný skladník z Mnichova a pomocník mnichovského kata. K němu přibyli katovi pacholci – Robert Týfa a Jan Křížek, který si změnil jméno na Johann Kreuz. Po určité době k nim přibyl třetí pomocník – Alfred Engel z Holešovic. Později ale byli vystřídáni konfidentem gestapa Antonínem Neradem z Bráníka a Weiss si k sobě přizval svého švagra Ottu Schweigera ze Straubinku. Provoz nové sekyrárny byl zahájen 5. dubna 1943 a hned první den tady bylo popraveno 5 obětí... Odsouzení k trestu smrti gilotinou na Pankráci předem neznali den popravu. Každé ráno v půl deváté přijel do věznice státní zástupce a přečetl jména těch, kteří měli být ten den popraveni. Ty pak vrchní dozorce Karel Bauer nechal předvést v poutech před státního zástupce. Ten jim přečetl ustálenou formuli: „Ve jménu vůdce a říšského protektora se vaše žádost

²⁶ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách, tamtéž*, s. 522.

²⁷ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*, WOHLSCHLAGER, L. *Ve službách spravedlnosti za Rakouska i republiky, Paměti prvního československého kata*, Rybka Publisher, Praha 2007, s. 463 – 535.

²⁸ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách, tamtéž*, s. 536.

o milost zamítá a zároveň se vám oznamuje, že rozsudek bude vykonán dnes po 16. hodině.“... Denně se v této sekyrárně popravovalo a rukou kata Weisse a jeho přísluhovačů přišlo o život 1079 obětí.²⁹

1.4 Způsoby poprav

Popravy vykonávané v minulosti – barbarské metody

K popravám v Asii, Egyptě, ale i v Římě patřilo používání zvěře k zabítí odsouzců. V Indii byli odsouzcenci posíláni pod chodidla slonů, v Egyptě házeli trestance do řeky plné krokodýlů a pro císařský dvůr v Římě byl největší podívanou zápas v aréně, kde byli na odsouzence vypuštěni lvi.

Dalším krutým trestem ve středověku bylo vyhladovění, odsouzcenci umírali hladem a žízni několik dní. Někteří byli házeni do hladomoren, jiní zaživa zazdíváni. Umírali hladem a šílením hrůzou.

Jiným obludně krutým způsobem bylo nabodnutí na kůl, které se používalo v Persii nebo ukřižování, které používaly starověké severoafrické národy. Od nich tento krutý způsob poprav převzali Římané, když na kříži na Golgotě nechali v krutých, několikahodinových mukách zemřít Ježíše Krista.

Křesťanský středověk používal proti kacířům a ďáblovým služebníkům jako způsob poprav oheň. Byl považován za očistný. Takto byly popraveny v Evropě v době inkvizice tisíce „čarodějnic“. Ale také mnoho kazatelů, kteří šířili pro inkvizici kacířské myšlenky, mezi nimi i náš Mistr Jan Hus.

Odsouzcenci byli v pytlích nebo se zavázanýma rukama a nohama házeni do vody, aby se utopili. Zrůdnou variantou trestu bylo lití vody trychtýřem do hrdla.

Do dnešních dnů se na Středním východě, ve státech, které uznávají islámské právo šaría, v Íránu, Pákistánu, Afganistánu a některých dalších, zachovaly dva mimořádně kruté způsoby poprav – ukamenování, jímž je trestána nevěra nebo jiné sexuální prohřešky. Tento trest je dodnes praktikován v Saudské Arábii, Kataru a Jemenu. Odsouzenému je sřata hlava mečem nebo šavlí.³⁰

V pozdější době k usnadnění poprav a s nastávajícím pokrokem přišly na svět dva slavné vynálezy – ve Francii gilotina, poprvé byla použita jako smrtící nástroj v roce 1792, a o zhruba 100 let později v Americe elektrické křeslo. Oba nástroje měly zajistit bezbolestnou a čistou smrt odsouzeného, protože v té době vzdělanci

²⁹ CHMEL, L. *Nejslavnější poprav*, Petrklíč 2004, s. 101 – 103.

³⁰ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 189 – 191.

zdůrazňovali potřebu humánního přístupu k člověku, byť odsouzeného na smrt.

Gilotinu prosadil francouzský lékař Guillotin, který byl profesorem anatomie a byl přesvědčen v názoru, že odsouzenec nepocítí žádnou bolest. Gilotinou byli popraveni mimo jiné hlavní představitelé francouzské revoluce, nejdříve král Ludvík XVI. v roce 1793, o rok později oba revolucionáři Danton a Robespierre. Naposledy byla sřata hlava gilotinou v roce 1977 a její obětí se stalo více než 50 tisíc odsouzených na smrt.

Poprava elektrickým křeslem v USA byla poprvé provedena v roce 1890 a v mnoha státech USA se používá dodnes.³¹

Popravy praktikované v současné době

Dnes je praktikován trest smrti zhruba v polovině zemí světa. Tento absolutní trest je udělován za nejrůznější trestné činy – vraždy, politické zločiny, drogy, žhářství, znásilnění, nevěru, rabování – podle práva určitých zemí. V USA, asijských i afrických zemích proběhne několik desítek poprav ročně a nutno si uvědomit, že se v mnoha případech jedná i o země vyspělé a civilizované. V počtu odsouzenců na smrt však nade všemi vede Čína, kde je podle Amnesty International ročně popraveno několik set až tisíc lidí.

V současné době je popravováno několika způsoby:

- *Zastřelení*

Tento trest je dosud praktikován v řadě zemí a jde o nejrozšířenější způsob poprav, protože se považuje za rychlý a téměř bezbolestný. Nejvíce ho bylo používáno v době války proti zrádcům a zběhům, dále v armádě, ale také proti vlastizrádcům, jak toho bylo použito v roce 1989 proti rumunskému prezidentu a diktátorovi Nicolae Ceausescuovi a jeho ženě Eleně, kteří byli odsouzeni za genocidu a ekonomické rozvrácení země. V současné době jsou před haagským tribunálem souzeni za genocidu státní i vojenští představitelé, kteří se zodpovídají z válečných zločinů spáchaných na území bývalé Jugoslávie. Jaký trest jim bude udělen a zda v případě rozsudku smrti budou popraveni zastřelením na to čekají oběti jejich násilí.

- *Oběšení*

V zemích, kde je dosud v trestním právu trest smrti zachován patří trest smrti oběšením k nejrozšířenějším způsobům poprav a pokládá se za bezbolestný a poměrně

³¹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. s. 191 - 192.

rychlý, jestliže je správně vykonán. V tom případě dojde vahou těla k přerušení míchy a následuje rychlá smrt. Tímto způsobem byl například v nedávné době popraven za zločiny proti lidskosti irácký prezident Saddám Husajn.

- *Ukamenování a setnutí hlavy*

Dva mimořádně kruté tresty, které jsou dodnes praktikovány v islámských zemích. Kamenování je jedním z nejstarších metod exekuce a pochází již z biblických dob a bohužel tento barbarský způsob popravu přetrval například v Íránu, Afganistánu, Pákistánu a některých dalších islámských zemích uplatňujících právo šaría. Ukamenováno bylo za posledních 20 let několik tisíc lidí. V Saudské Arábii se praktikuje trest setnutí hlavy za pomoci šavle.

- *Elektrické křeslo*

Poprava elektrickým křeslem se v USA používá od roku 1890 a v mnoha amerických státech se používá dodnes. Odsouzenec připoutají na dřevěné křeslo, na hlavu a nohu přiloží navlhčené elektrody a odsouzenec je usmrčen proudem o napětí dvou tisíc voltů. Takto byli popraveni v období studené války manželé Julius a Ethel Rosenbergovy, když jim bylo dáno za vinu předání dokumentace na výrobu atomové bomby tehdy ještě spřáteleným Rusům. Poprava elektrickým křeslem má však mnoho vedlejších účinků a proto je tento způsob popravu postupně na ústupu.

- *Plynová komora*

Byla poprvé použita v roce 1921 v americké Nevadě. Za války byla nacisty používána jako vyhlazovací prostředek k hromadným popravám statisíců lidí. Dodnes slouží k vykonání trestu smrti v několika státech USA a poprava se vykonává jedovatým kyanidem draselným, který odsouzenec vdechuje.

- *Injekce*

Tento způsob popravu je používán rovněž v USA a to od roku 1977. Je považován za nejhumánnější. Do žíly odsouzenec je vpraven prostředek na uspávání a poté následně látka, která zastaví dýchání a činnost srdce. Popravu provádí zdravotnický vzdělaný strážný a tlačítka s jedem mačkají nejméně tři až čtyři dobrovolní kati, přičemž ani jeden z nich neví, které tlačítko bylo to pravé.³²

³² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 194 – 195.

2. TREST SMRTI Z POHLEDŮ VYBRANÝCH SPOLEČENSKOVĚDNÍCH DISCIPLÍN

2.1 Právní pohled

Trest smrti je trestem absolutním, definitivním. Proto vyvolává neustálé debaty mezi jeho zastánci a odpůrci, a to jak v zemích, kde je tento trest zakotven v právním řádu, tak v zemích, kde byl již zrušen. Vlna diskusí se vzedne vždy po spáchání dalšího hrůzného činu.

Trest by však neměl být odplatou za spáchaný trestný čin. Jeho základním účelem je ochrana společnosti před trestnými činy a před pachatelem = represe, a výchovou = prevence, ať již individuální (výchovou pachatele k řádnému životu) nebo generální (výchovné působení trestu na ostatní členy společnosti).³³

ČR je stranou mezinárodních smluv zakazujících trest smrti a sama trest smrti zrušila již v roce 1990 zákonem č. 175/1990 Sb. V roce 1991 byl také výslovně zakázán ústavně, v čl. 6 Listiny základních práv a svobod. ČR plně podporuje aktivity usilující o univerzální zrušení trestu smrti nebo alespoň k zavedení moratoria na jeho výkon jako předstupně k jeho pozdějšímu zrušení. Česká republika ukončila ratifikační proces Druhého opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech a Protokolu č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Oba protokoly se týkají zrušení trestu smrti. Druhý opční protokol ještě umožňuje učinit výhradu, na jejímž základě by bylo možno uložit trest smrti za zvláště závažné vojenské trestné činy spáchané za války. Protokol č. 13 již zakotvuje zákon trestu smrti za všech okolností, bez možnosti výhrad.

Závazky obsažené v obou uvedených protokolech nevyžadovaly provedení změn právního řádu ČR. Výsledkem ratifikace, respektive přistoupení ČR k těmto mezinárodně právním instrumentům je rozšíření působnosti kontrolních mechanismů, tedy Evropského soudu pro lidská práva a výboru OSN pro lidská práva, i na ustanovení těchto protokolů.

Druhý opční protokol vstoupil ve vztahu k ČR v platnost dne 15. září 2004 a Protokol č. 13 dne 1. listopadu 2004.³⁴

³³ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách, Úvodní slovo – JUDr. Miroslav Antl*, Rybka Publisher, Praha 2007, s. 5 -6.

³⁴http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/podpora_celosvetoveho_zruseni_trestu.html, [cit. 15. 12. 2008].

Naše současná právní úprava jako nejpřísnější trest uvádí trest odnětí svobody na doživotí, přičemž pro jeho uložení jsou striktně stanoveny podmínky, které musí být současně splněny. Lze říci, že jde o stejné podmínky, jako byly uloženy pro vynesení trestu smrti. Dalším trestem výjimečným je trest odnětí svobody v trvání patnáct až pětadvacet let, u mladistvých pachatelů pak pět až deset let.³⁵

2.2 Filozofický pohled

Ani filozofie a etika nedávají jednoznačnou odpověď na oprávněnost nebo odmítnutí absolutního trestu, přestože právě tato otázka je teoreticky prozkoumávána a rozebírána.

„Argumenty pro a proti si navzájem protiřečí či poněkud paradoxně splývají. V dřívějších křesťanských společnostech byla idea trestu smrti garantována Biblií a byl to vlastně důsledek celkového pojetí života zde na zemi, jakožto součásti života věčného. Tudiž mohl být tento trest pojímán jako neschopnost pozemských soudců určit pravou míru viny a z tohoto pohledu byl dotýčný „přednostně“ posílán před boží soud. V moderní občanské společnosti je podobný přístup již vyloučen, a tak zůstává pouze otázkou, zda může mít stát právo na tento čin, ano nebo ne a za jakých podmínek?“³⁶

Z pohledu filozofického a etického trest smrti nehraje žádnou roli jakožto způsob odstrašení potencionálních pachatelů. Je nevratný, a proto přináší možnost justičního omylu. Na druhé straně však existují případy, kdy vina je stoprocentně dokazatelná a dokázána.

Z morálního hlediska je trest smrti zbytečný a k ochraně společnosti postačí doživotní izolace vraha. *„Ale to znamená současně i to, že vraha jakoby vyčleníme z našeho času, že počkáme, až přijde jeho přirozená smrt, na kterou nyní bude už pouze čekat. Jeho život si ponecháme v rukou, respektive v rukou státního vězení, abychom nemuseli trestat smrtí a měli tak určité alibi. Otázka je, kdy má život ještě jméno života a který trest by pak byl humánnější. Navíc by v tomto případě, aby to byl opravdu doživotní trest, musela být vyloučena jakákoli možnost dřívějšího propuštění. Ale naskýtají se i další problémy, např. permanentních útěků či permanentních vražd spoluvězňů či dozorců, neboť odsouzenec nemá už v žádném případě co ztratit. Proto můžeme doživotí nazvat sociální popravou odsouzeného, s možnostmi dále projevovat*

³⁵ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách, Úvodní slovo – JUDr. Miroslav Antl*, Rybka Publisher, Praha 2007, s. 6.

³⁶ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 198.

*svou být omezenou svobodu, neboť trestem může být pouze jedno doživotí.*³⁷

2.3 Náboženský pohled

Náboženská víra se v otázce trestu smrti opírá o slova Písma svatého – křesťané o Bibli svatou a její Starý a Nový zákon.

BIBLE SVATÁ - Kniha Mojžíšova první – GENESIS, kapitola 9.:

*„Kdo by koli vylil krev člověka, skrze člověka vylita bude krev jeho; nebo k obrazu svému učinil Bůh člověka.“*³⁸

Trest smrti je v písmu svatém stvrzen Bohem jako legitimní trest za prohřešek. Ve Starém a Novém zákoně se setkáváme s trestem smrti, který byl udělován za vraždu, za rouhání, za modloslužbu, za práci v sobotu, za únos, za homosexuální chování, bestialitu, čarodějnictví, za uhození, zranění matky nebo otce a cizoložství.

Papežové o trestu smrti

Prvním papežem, zabývajícím se trestem smrti a jeho použitím, je Inocenc I. v roce 405, který se opírá o větu sv. Pavla, že civilní autorita má božské právo trestat zločince. Papež potvrzuje, že uvalení trestu smrti je legitimní, pokud jej autorizovala veřejná státní autorita, která má k tomu od Boha právo. Jestliže tedy státní autorita uplatňuje právo trestat zločince trestem smrti, nehřeší proti Bohu a Božskému zákonu.

Dalším mezníkem je období pontifikátu papeže Inocence III., který požaduje od Valdenských, aby při návratu do katolické církve podepsali souhlas s vyznáním víry a zároveň souhlasili s tezí, že světská moc má právo použít trestu smrti, vyřknout ortel, aniž by se tím těžce prohřešovala proti Bohu, a tak splnila povinnost nastolit spravedlnost.

V době po skončení tridentského sněmu se v Římském katechismu opakuje tradiční nauka katolické církve ohledně použití trestu smrti ze strany světské moci. V komentáři k pátému Božímu přikázání katechismus potvrzuje nauku o tom, že státní autorita má moc uvalit trest smrti, aby ochránila nevinné. Jestliže světská autorita popraví zločince, nehřeší proti pátému přikázání, ale naopak je mu nanejvýš poslušná.

³⁷ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 198.

³⁸ *Bible svatá*, podle posledního vydání Kralického z roku 1613, Česká biblická společnost 1991, První kniha Mojžíšova – Genesis, s. 12.

Za pontifikátu Lva XIII. se opět potvrzuje tradiční učení o uvalení trestu smrti světskou mocí. V dopise Pastoralis Officii rakousko-uherským biskupům Lev XIII. potvrzuje, že je zakázáno božským a přirozeným právem zabít či poranit lidskou bytost, vyjma světské autority, která má právo použít v případě nutnosti trest smrti. (12.9.1891)

Pius XII. při různých příležitostech (1952, 1953, 1954, 1955) pokračuje: „Jestliže je člověk nevinný, jeho život je nedotknutelný. Bůh je pánem života a proto ten, kdo se neproviňuje proti životu, není trestán trestem smrti.“ 14. 9. 1952 Pius XII. potvrdil, že otázka odsouzeného na smrt nestojí na právech na život jednotlivce. Je úkolem státní autority zbavit odsouzeného člověka života, po tom, co se sám vydělil z tohoto práva na život svým vlastním činem. Krátce řečeno, jednatelce přichází o svá práva na život, jestliže se dopouští takového činu, který porušuje práva na život jiné nevinné osoby.

Morální teologie katolické církve říká, že veřejná autorita má přímou moc usmrtit zločince, kteří jsou společnosti zvlášť nebezpeční. Avšak podmiňuje použití trestu smrti několika podmínkami, které je nutné dodržet, aby nedošlo ke zneužití:

- 1) Vykonavatelem trestu smrti je pouze veřejná moc, a nikoliv soukromá osoba.
- 2) Vykonání trestu smrti je nutné pro bonum commune (blaho společnosti).
- 3) Zločin je tak veliký, že podle platných zákonů podléhá trestu smrti.
- 4) Skutečnost zločinu je soudně dokázána.
- 5) Odsouzenému má být dána možnost před popravou dát své věci do pořádku a přijmout katolické svátosti

Tradiční nauka církve o trestu smrti hovoří o legitimitě trestu smrti na základě dvou skutečností:

- 1) Společnost má právo ochraňovat sebe samu.
- 2) Tato obrana předpokládá všech dostupných prostředků k zajištění této obrany.³⁹

Je třeba říci, že katolická církev se zejména ve středověku a v nejtemnější době působení inkvizice podílela na nejkrutějších popravách, které byly prováděny těmi nejhrůznějšími metodami: upálením, zahrabáním zaživa, probodnutím srdce kulem, stětím, lámáním kolem. Za mnohé můžeme jmenovat upalování domnělých čarodějnic na Šumpersku nebo upálení Mistra Jana Husa. Za posledně jmenovanou popravu se katolická církev nedávno omluvila.

V současné době se postoj katolické církve k trestu smrti mění. Důkazem toho je text prohlášení, které zveřejnilo tiskové středisko Apoštolského stolce dne 7. 2. 2007, které obdrželi účastníci světového kongresu o trestu smrti konaného ve dnech 1. –

³⁹ http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm [cit. 10. 12. 2007].

3. 2. 2007 v Paříži za účasti katolických institucí na obranu lidského života. Apoštolský stolec v prohlášení konstatuje, že nedávné popravy vyvolaly nové výzvy, na které veřejné mínění reaguje požadavkem zajištění práv každé lidské bytosti. Pokračuje pak slovy, že „vítá a podporuje všechny iniciativy, jejichž cílem je obrana základní hodnoty a neporušitelnosti celého lidského života od početí do přirozeného konce. V této souvislosti stojí za zmínku, že trest smrti není jen popřením práva na život, ale i urážkou lidské důstojnosti.“ Prohlášení dále připouští, že „legitimní představitelé státu mají povinnost ochránit společnost od agresorů,“ užití trestu smrti k tomuto cíli je však „dnes jen těžko obhajitelné,“ neboť moderní doba nabízí mnoho dalších prostředků jak udržet pořádek a bezpečí, mezi nimi i nabízení cesty k nápravě, jež „lépe odpovídají...společnému dobru a více se shodují s důstojností lidské osoby.“

Apoštolský stolec také zmiňuje nebezpečí, které s prováděním trestu smrti souvisejí: usmrcení nevinných lidí nebo podněcování odplaty namísto spravedlnosti. V závěru pak vyjadřuje svou vděčnost všem pořadatelům kongresu i všem institucím, které se o zrušení trestu smrti zasazují.⁴⁰

2.4 Psychologický a etický pohled

Z tohoto pohledu pouze absolutní vina by musela předcházet absolutnímu trestu. Provinilci má být dána možnost nápravy, musí nést svou vinu a pykat za ni. Mnozí viníci však nejsou schopni pochopit očištnou sílu trestu, odmítají ho a cítí křivdu, nikoliv potřebu spravedlnosti.

Trest smrti je sám o sobě nehumánní, společnost však má právo a dokonce povinnost starat se o svou bezpečnost. Na druhé straně zůstává otázkou, zda má také právo zasahovat do práv jedince. Zastánci trestu smrti namítají, že chování brutálního vraha ztrácí lidskost. Podstata života je společenská a společnost také vytváří podmínky k životu. Pokud chceme žít v této společnosti, musíme se řídit podle jejích norem. Ten, kdo není schopen tyto normy dodržet, má být jako smrtelný člověk ze společenského života vyloučen a společenského života zbaven.

Odpůrci trestu smrti nepřijímají toto stanovisko a uvádějí argument, že nic nemůže být absolutně zlé a byt by existovala jen minimální možnost nápravy, je třeba jí využít.⁴¹

⁴⁰<http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/apostolsky-stolec-proti-trestu-smrti.html> [cit. 10. 12. 2007].

⁴¹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 198 – 200.

2.5 Politický pohled

2.5.1. Minulost

Poprava z politických důvodů si zaslouží zvláštní pozornost. Zde nejde o trest za běžné trestné činy nebo zločiny. Trest smrti z politických důvodů je vynesena zpravidla při změně politické situace – revoluci, změně politického režimu a oběťmi se stávají hlavy států nebo vysocí představitelé poraženého režimu. Rozsudek bývá vynesena rychle a poprava bývá vykonána brzy po jeho vynesení. Politická poprava bývá krutá, často veřejná a plná emocí a touze po pomstě. Trest smrti z politických důvodů najdeme v historii, ale i v současném světě. Výjimečnou kapitolou v našich dějinách je doba nacistické okupace, doba poválečná a 50. léta komunistického teroru.

Z minulosti je možné jako příklad uvést popravu Ludvíka XVI. a jeho manželky Marie Antoinety. Po pádu Bastily, symbolu královské moci se dostávají ke slovu revolucionáři a král, jemuž trest smrti navrhl Robespierre, je poslán pod gilotinu. Francie je vyhlášena republikou. (1793). Politická situace však smetla i Danta, kterému říkali mozek revoluce a posléze i samotného Robespiera⁴².

Takových příkladů by se našlo mnoho. Za zmínku stojí masakr carské rodiny v Rusku roku 1918: „Uralský sovět se vás rozhodl popravit“. V tu chvíli byl car Mikuláš II. zastřelen a s ním celá jeho rodina. Dcery nepodlehly kulkám okamžitě, byly následně ubity bajonety. Carské Rusko padlo, byl nastolen komunistický režim.⁴³

Také v našich dějinách se odehrálo mnoho politických poprav. Nejvíce v době nacistické okupace. Tisíce lidí umíraly v koncentračních táborech a dá se říci, že šlo o masové exekuce. Nacisté popravili v Praze od 5. dubna 1943, kdy se zde uskutečnila první poprava gilotinou do 26. dubna 1945 1. 079 obětí. Nejvíce politických poprav bylo vykonáno v době po atentátu na říšského protektora Heydricha. Na rozkaz K. H. Franka byly vyhlazeny Lidice a Ležáky – všichni muži nad 16 let byli zastřeleni. V Praze bylo vyhlášeno stanné právo a denně byla rozhlasem vyhlášována jména popravených – nevinných „nepřátel Říše“. Popravy se konaly na kobylišké střešnici. Mezi stovkami popravených byl i protektorátní premiér Alois Eliáš, odsouzený za velezradu, Vladislav Vančura a Julius Fučík.⁴⁴

Po druhé světové válce postavily vítězné mocnosti 21 nacistických válečných zločinců před mezinárodní soud a v norimberském procesu byli odsouzeni k trestu smrti

⁴² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 5, 31, 93, 141.

⁴³ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. s. 105.

⁴⁴ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. s. 196.

za zločiny proti míru a proti lidskosti. Byla jim odepřena smrt zastřelením a byli pověšeni katem americké armády. Mezi nimi i říšský ministr zahraničí Joachim von Ribbentrop. Někteří nacističtí zločinci se pokusili o útěk, jako K.H. Frank, který byl nejnenáviděnějším nacistou v protektorátu. Podařilo se ho zadržet u Plzně, převést do amerického zajetí ve Wiesbadenu a posléze do Prahy, kde byl 22. května 1946 řádným soudem odsouzen k trestu smrti a týž den byla poprava vykonána. Poprava kata českého národa byla veřejná a konala se na popravišti pankrácké věznice, kde on sám nechal popravit stovky českých vlastenců. Oběšence nechali viset celou hodinu, aby se přihlížející mohli nasytit odplaty. Byla to poslední veřejná poprava u nás. Dalšího nacistického zločince Adolfa Eichmanna, hlavního organizátora židovského holocaustu, při kterém byla vyražďena polovina evropských Židů dostihli agenti izraelského Mosadu v Argentině, kde se ukrýval. Převezli ho do židovského státu a postavili před soud. Byl odsouzen k trestu smrti a popraven oběšením v roce 1962.⁴⁵

V Československu po II. světové válce zasedaly mimořádné lidové soudy, které vynášely rozsudky smrti na válečných zločincích a kolaborantech. Trest smrti byl rozšířen na politické zločiny na základě Dekretu prezidenta republiky č. 16 ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů – tzv. velký retribuční dekret, podle něhož se měly trestat zločiny spáchané v období od 21. května 1938 do 31. prosince 1946. Mimořádné lidové soudy byly zřizovány v sídle krajských soudů. Trest smrti byl vykonán do dvou hodin po vynesení rozsudku. Těchto hrdelních trestů bylo vykonáno 714. Mezi popravenými byl K.H.Frank.⁴⁶

V letech 1948-1955 se uplatňoval trest smrti hlavně vůči odpůrcům komunistického režimu ve vykonstruovaných procesech. Exekuce se prováděla oběšením. 90% z více než 250 popravených byli političtí vězni. Mezi popravenými byli dr. Milada Horáková, generál Heliodor Píka, ale i dřívější vysocí komunističtí představitelé, jako například Rudolf Slánský, Vlado Clementis.⁴⁷

Dr. Milada Horáková

V době II. světové války byla odsouzena k osmi letům za odbojovou činnost a vězněna v koncentračních táborech. Po válce vstoupila z radosti nad osvobozením do Svazu přátel SSSR. Jako členka vedení národně socialistické strany se stala poslankyní a brzy pochopila nebezpečí ze strany komunistů a upozorňovala na to

⁴⁵ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 106 – 107, BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 37.

⁴⁶ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 103 – 104.

⁴⁷ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 142 – 143.

i na jednáních. Po únorovém převratu, kdy pochopila, že bude následovat diktatura jedné strany, z parlamentu odstoupila. V dalším období se zapojila do protikomunistického odboje. Udržovala kontakty s exilovými politiky, od nichž získávala zprávy a konfrontovala je se situací doma. Do exilu odeslala asi 20 zpráv politického charakteru, poslední však se dostaly do rukou Státní bezpečnosti, která aktivity dr. Horákové i jejích přátel z nekomunistických stran sledovala. 27. září 1949 byla zatčena. Následoval monstrproces, v němž byl nad ní vynesena rozsudek smrti a dne 27. června 1950 byla popravena.⁴⁸

2.5.2. Politické popravy v současném světě

V nedávná době jsme byli ve světě svědky dvou politických poprav.

Po zhroutilí komunistického impéria v Evropě jako poslední hájil komunistický režim rumunský prezident Nicolae Ceausescu. Povolal armádu a země stála na prahu občanské války. Uprostřed bojů byl diktátor zajat i se svou ženou Elenou a v narychlo vedeném procesu mimořádným vojenským soudem byli oba v prosinci 1989 odsouzeni k trestu smrti⁴⁹. Exekuce byla vykonána bezprostředně zastřelením před televizními kamerami.

V průběhu vedení irácké války bylo jediným cílem USA svržení režimu a hlavy státu – diktátora Saddáma Husajna. Tomu se podařilo uprchnout a měsíce se skrývat. Po jeho zadržení byl předán do rukou bagdádského soudu, kterým byl odsouzen k trestu smrti. Soud s vynesením rozsudku smrti se odehrával před televizními kamerami a obraz přenášen do celého světa. Rovněž tak poprava diktátora, které předcházelo kruté ponižování, byla tajně zaznamenána mobilním telefonem a předána televizním společností, které ji pustily do světa. Urážky a ponižování i vlastní poprava byly následně odsouzeny humanitárními organizacemi.

2.5.3. Politické popravy – ano či ne?

Podle mého názoru je na politické popravy stejně problematická odpověď jako na trest smrti za jiné zločiny. Jak už jsem uvedla, soudy bývají rychlé, popravy následují. Rozhodování je plné emocí a touhy po pomstě. Pamatujeme si větu z Vyššího

⁴⁸ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 108 – 142.

⁴⁹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 27.

principu – „Vražda na tyranu není vraždou.“ Souhlasím v případě válečných zločinců. Nemohu však souhlasit s popravami na nevinných lidech, kteří jsou z politických důvodů odsuzováni k trestu smrti v diktátorských režimech, které se rovnají justičním vraždám.

Myslím si, že ani mezinárodní společenství nemá jednotný názor a k hodnocení politických poprav je přistupováno ideově. Politické popravy jsou skutečně politickými v pravém slova smyslu. Jestliže byla oprávněná poprava manželů Ceaucescových, a stejně tak poprava Saddáma Husajna, proč nikdy nebyl potrestán stejným trestem chilský diktátor Pinochet, vrah Alienda a stovek chilských občanů? Proč není používáno stejné právo pro všechny tyto novodobé zločince?

Amnesty International bojuje proti trestu smrti obecně a proti politickým popravám rovněž.

Právě tento rozdílný názor na stejný zločin a veřejný odpor k udílení trestu smrti a následným popravám a to nejen za politické zločiny, ale za trestné činy všeho druhu vedly mezinárodní i národní společenství k založení organizací na ochranu lidských práv. Odsuzují tento nástroj jako nelidský, poukazují na možnost justičního omylu a odvolávají se na lidská práva.

3. POHLED LIDSKÝCH PRÁV

3.1 Historie

Na jedné straně došlo v průběhu posledních dvou století k rozvoji lidských práv. Hovoří se o 3 až 4 generací úprav lidských práv. Na straně druhé mimo euroatlantickou civilizaci existují ve světě rozsáhlé civilizační oblasti, které odmítají koncepci lidských práv uznat principiálně vůbec a označují ji za kulturně podmíněnou a pro ně nevhodnou.

V praxi jsou proto v mnoha zemích lidská práva jak právně nezaručena nebo ignorována.

Významnou roli v oblasti obrany a propagace lidských práv ve světě dnes hrají i spolky na ochranu lidských práv. Po roce 1989 začala podobná sdružení působit i v Česku. K celosvětově největším patří Human Rights Watch, Amnesty International, v ČR například Člověk v tísni, liga lidských práv, Nesehnutí.

Dodržování lidských práv ve státech, které se hlásí k dodržování lidských práv, je právní cestou zajišťováno nyní nejúčinnější přes evropskou Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášenou v roce 1950 pod záštitou organizace Rada Evropy. V rámci této mezinárodní smlouvy je možné v lidsko-právních záležitostech žalovat státy, které dohodu ratifikovaly, u Mezinárodního soudu pro lidská práva ve Štrasburku, pokud jejich vnitrostátní právní mechanismy zajišťování lidských práv, přijatých úmluvou, selžou. ČR (jako ČSFR) smlouvu ratifikovala až 18.3.1992.⁵⁰

- ***Základní práva***

Základní (ústavní) práva jsou subjektivní veřejná práva, která zaručuje Ústava a ústavní zákony státu (v České republice zejména Listina základních práv a svobod, jednak řadou mezinárodních závazků České republiky, například Úmluvou proti mučení, Úmluvou o právech dítěte a zejména Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (tuto úmluvu vykládá a aplikuje Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku).

Důležitou pojistkou ochrany základních práv je ustanovení čl. 1 Listiny práv a svobod, podle něhož jsou základní práva nezadatelná, nezcižitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná.

⁵⁰ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/index.html [cit. 10. 12. 2007].

Katalog základních práv lze rozšiřovat (resp. ve světle změn ve společnosti, sociálního pokroku a vědeckého a technického rozvoje je více „zviditelnit“, jak vyjadřuje např. Charta základních práv EU, protože z definice je stát nemůže vytvořit), lze podrobněji upravit podmínky omezení jednotlivých základních práv a svobod, žádná změna Listiny však nemůže mít likvidační účinky vůči některému z již zaručených základních práv nebo svobod (narušovat jejich podstatu nebo smysl).⁵¹

- ***Magna charta Libertatum***

Nebo také Velká listina práv a svobod, je anglický právní dokument původně vydaný roku 1215. Omezovala některé panovníkovy pravomoci, vyžadovala, aby respektoval zákonné procedury, a aby akceptoval, že jeho rozhodování bude omezeno zákonem. Výslovně vyjmenovávala některá práva jeho poddaných, z nichž nejdůležitější bylo právo odvolání se proti nezákonnému uvěznění.

Magna charta byl první dokument omezující pravomoci panovníka vůči jeho poddaným na základě zákona. Jejím předchůdce byla Listina svobod (Charter of Liberties) z roku 1100, kterou Jindřich I. dobrovolně podřídil svou moc zákonům.

Tato Listina je nejvýznamnějším raným dokumentem v dlouhodobém historickém procesu vedoucím k současnému ústavnímu právu. Magna charta ovlivnila vývoj zvykového práva a mnoha ústavních dokumentů jako například Ústavu Spojených států amerických. V průběhu středověku bylo mnoho článků charty renovováno a tento proces probíhal až do konce 18. století.

Pro moderní dobu je nejdůležitějším ustanovením Charty habes corpus – právo na legitimní a důstojné zacházení.⁵²

- ***Všeobecná deklarace lidských práv***

Dne 10.12.1948 přijalo a vyhlásilo Valné shromáždění OSN Všeobecnou deklaraci lidských práv. Po tomto historickém aktu Valné shromáždění vyzvalo všechny členské státy Organizace spojených národů, aby znění Deklarace zveřejnily a „podpořily její šíření, vystavování, čtení a vykládání zejména ve školách a ostatních vzdělávacích institucích bez ohledu na politické uspořádání států a území“.

„Všechny lidské bytosti se rodí se stejnými a nezcizitelnými právy a základními svobodami.“

„Organizace spojených národů je zavázána k podpoře, propagaci a ochraně lidských práv všech jednotlivců. Tento závazek vyplývá z Charty Spojených národů, která potvrzuje víru obyvatel světa v základní lidská práva a v důstojnost a hodnotu

⁵¹ <http://es.wikipedia.org/wiki/Lidskápráva> [cit. 26. 8. 2008].

⁵² http://cs.wikipedia.org/wiki/magna_charta_libertatum [cit. 11. 9. 2008].

člověka.“

Ve Všeobecné deklaraci lidských práv Organizace spojených národů jasným a jednoduchým způsobem stanoví práva, která naprosto rovným způsobem náležejí každému člověku.“

„Tato práva patří Vám.“

Deklarace:

Článek 1: „Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství“.

Článek 3: „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“

Článek 5: „Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému zacházení nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“⁵³

• ***Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod***

je nejdůležitější lidsko-právní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a základem regionální mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě. Byla podepsána v Římě dne 14.11.1950.

Československo bylo roku 1992 vůbec prvním státem střední a východní Evropy, který se stal stranou Úmluvy (byla ratifikována 18.3.1992).

Práva zaručená Úmluvou:

- právo na život (čl. 2)
- zákaz mučení (čl. 3)
- zákaz otroctví a nucených prací (čl. 4)
- právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5)
- právo na spravedlivé řízení (čl. 6)
- uložení trestu jen na základě zákona (čl. čl. 7)
- právo na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8)
- svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání (čl. 9)
- svoboda projevu (čl. 10)
- svoboda shromažďovací a sdružovací (čl. 11)
- právo uzavřít manželství (čl. 12)
- právo na účinný právní prostředek nápravy (čl. 13)
- zákaz diskriminace (čl. 14)

Katalog práv vyjmenovaných v Úmluvě byl později doplněn dalšími právy,

⁵³ http://www.mzw.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/vseobecna_deklarace_lidskych_prav/index.html [cit 5. 8. 2008].

zaručenými v protokolech k Úmluvě.

Postoj k trestu smrti se vyvíjel v následujícím období.

Ve Štrasburku 28.IV.1983 byl přijat Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, kde je uvedeno:

Článek 1 – Zrušení trestu smrti: Trest smrti se ruší. Nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven.

Článek 2: Trest smrti v době války: Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; tento trest smí být uložen pouze v případech předvídaných zákonem a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.

Vilnius 3. V. 2002 – Protokol č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod: ...členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol,... konstatující, že Protokol č. 6 k Úmluvě týkající se zrušení trestu smrti, podepsaný ve Štrasburku 28. dubna 1983, nevylučuje trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; rozhodnuty učinit poslední krok ke zrušení trestu smrti za všech okolností, se dohodly takto:

Článek 1 – Zrušení trestu smrti: Trest smrti se zrušuje. Nikdo nesmí být odsouzen k takovému trestu ani popraven.⁵⁴

- ***Zákaz mučení v mezinárodním právu***

„Mučení zakazuje Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 a Ženevské úmluvy na ochranu obětí války z roku 1949. Valné shromáždění OSN přijalo roku 1975 Deklaraci o ochraně všech osob před mučením a jiným krutým nelidským a ponižujícím zacházením nebo trestáním, na níž navázalo roku 1984 sjednání Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání. V rámci Rady Evropy zakazuje mučení čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod z roku 1950, na níž roku 1987 navázala Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání⁵⁵.

- ***Odbor lidských práv***

„Základní principy zahraniční politiky ČR v oblasti lidských práv jsou obsaženy ve vládním prohlášení, v koncepci zahraniční politiky ČR a v koncepci lidských práv. Za problematiku lidských práv odpovídá v rámci MZV ČR Odbor lidských práv.

⁵⁴ Stránky MZV - *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* [cit 31. 7. 2008], <http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/eknih/2002ps/stenprot/023schuz/> [cit 31. 7. 2008].

⁵⁵ <http://vlada.cz/cz/pracovni-aporadni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/evropska-umluva-o-zabraneni-muceni-a-nelidskemu-nebo-ponizujicimu-zachazeni-nebo-trestani-17701/>, [cit 9. 2. 2009].

Odbor lidských práv zpracovává problematiku lidských práv a základních svobod v prostředí mezinárodního společenství, a to zejména v příslušných orgánech mezinárodních organizací, jako jsou PSN, Rada Evropy a OBSE. Zajišťuje účast ČR na mezinárodních konferencích, seminářích, zasedáních a jiných akcích ve vztahu k lidským právům.

Sleduje vývoj mezinárodního práva v oblasti lidských práv a zabezpečuje účast ČR na jeho kodifikaci formou sjednávání a zajišťování vnitrostátního projednávání mezinárodních dokumentů o lidských právech.

V rozsahu své působnosti udržuje kontakt a spolupracuje se státními institucemi, které se problematikou lidských práv zabývají, zejména pak se zmocněncem vlády pro lidská práva, s Radou vlády pro lidská práva a s jejími odbornými výbory, s Radou vlády pro národnostní menšiny, s veřejným ochráncem práv, vybranými resorty, orgány Parlamentu, ale i s Nejvyšším soudem či Ústavním soudem. Udržuje kontakty a spolupracuje s nevládními organizacemi působícími v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod, a to jak s mezinárodními, tak i s domácími.⁵⁶

- ***Listina základních práv a svobod***

Je deklarací lidských práv a svobod. Byla přijata spolu s ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. Federálním shromážděním. Po zániku České a Slovenské Federativní republiky byla ratifikována usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993. Podle Ústavy ČR je součástí ústavního pořádku.

Práva a svobody v Listině jsou přirozenoprávního původu, to znamená, že není možné je zákonem zrušit nebo nadměru omezit.

Hlava první – Obecná ustanovení

- oddíl první – Základní práva a svobody...

čl. 5: Každý je způsobilý mít práva

čl. 6: (1) Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.⁵⁷

⁵⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/odbor_lidskych_prav [cit. 5. 8. 2008].

⁵⁷ *Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 – zák. č. 2/1993 Sb.* Dostupné :><http://psp/doos/laws/listina.html> [cit. 9. 2. 2009]

3.2 Současnost

- *Amnesty International (AI)*

Amnesty International usiluje o dodržování lidských práv po celém světě. AI je dobrovolným sdružením lidí, kterým není lhostejné porušování lidských práv kdekoli na světě a chtějí se mu postavit. Proto vedou kampaně, pořádají veřejné akce, zastávají se jednotlivých obětí bezpráví a usilují o systémové změny. Obrací se na vlády, mezinárodní instituce, ozbrojené politické skupiny, soukromé společnosti a další nestátní aktéry. Základem práce AI je spolehlivý výzkum.

Vize“ AI se řídí vizí světa, ve kterém každý člověk požívá všechna lidská práva, která jsou zakotvena v Listině lidských práv a dalších mezinárodních aktech...

Posláním AI je monitorovat stav lidských práv ve světě a bojovat za jejich dodržování...

AI vznikla v roce 1961 jako spontánní akce veřejnosti na novinový článek britského právníka Petera Benensona s názvem „Zapomenutí vězňů“. Článek čtenáře vyzval, aby se pokojným způsobem zasazovali o propuštění tisíců lidí vězněných po celém světě pro jejich politické nebo náboženské přesvědčení.

Mezi cíle AI patří zejména:

- ✓ Propuštění vězňů svědomí
- ✓ Zrušení trestu smrti a zastavení mučení
- ✓ Vymýcení nerovnoprávnosti a diskriminace
- ✓ Ochrana uprchlíků a emigrantů
- ✓ Zastavení násilí na ženách
- ✓ Ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech

...AI má dnes více než 2,2 milionů členů, sympatizantů a pravidelných sponzorů ve více než 150 zemích a regionech. Jejím ústředím je sekretariát sídlící v Londýně, který má okolo 430 zaměstnanců a 120 dobrovolníků z více než 50 zemí světa.

...Ocenění: V roce 1977 AI obdržela Nobelovu cenu míru za „přínos k obraně svobody, spravedlnosti a tím i míru na celém světě“. V současnosti má poradní status při OSN.

Lidská práva potřebují naši podporu.

AI proto vítá všechny, kdo se k úsilí o dodržování lidských práv připojí.⁵⁸

⁵⁸ <http://www.amnesty.cz/amnesty.php> [cit. 5. 8. 2008].

- **Human Rights Watch (HRW)**

Je mezinárodní nevládní organizace, která vede výzkum lidských práv a lidská práva prosazuje. Sídlo má ve městě New York.

HRW produkuje výzkumné zprávy a rešerše porušování lidských práv a norem, které jsou zakotveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodně přijatých lidskoprávních standardech. Tímto k porušování lidských práv přitahuje mezinárodní pozornost a snaží se tlačit na vlády a mezinárodní organizace, aby zjednaly nápravu. Mezi témata, kterými se HRW zabývá, patří sociální a genderové diskriminace, mučení, děti ve válce, politická korupce a problémy v trestněprávních systémech. HRW také dokumentuje porušování mezinárodního humanitárního práva při válečných konfliktech.

Organizace HRW byla založena se jménem Helsinky Watch v roce 1978, aby monitorovala bývalý Sovětský svaz a jeho dodržování dohod přijatých ke Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě Helsinky 1975). Při dalším růstu organizace se zformovaly další výbory, aby odkrývaly další regiony ve světě. V roce 1988 byly všechny výbory sjednoceny pod jednu střechu, kterým je HRW...HRW se staví proti porušování základních lidských práv, například trestu smrti...⁵⁹

- **Liga pro lidská práva**

Vznikla z iniciativy Emila Zoly v Paříži u příležitosti boje o revisi procesu Dreyfussova. Roku 1934 byla nejpočetnější francouzskou organizací (180000 členů ve 2600 místních sekcích) – jejím orgánem je revue Cahiers des Droits de l'Homme et du citizen. *„Původním programem je obhajoba práv lidských a občanských, jak byla formulována v Deklaraci revolučního ústavodárného shromáždění v roce 1789, Svoboda dělat, co neškodí jiným, rovnoprávnost, bezpečnost těla a majetku, odpor proti násilnému útisku. Pramenem svrchovanosti je lid. Jen zákon je mezi svobody. Všichni občané jsou přímo anebo prostřednictvím zástupců účastni vytváření zákonů, které musí být stejné pro všechny, ať chrání nebo trestají. Obžalován, zatčen a vězněn smí býti člověk jen na základě zákona, jehož musí být poslušen. Dokud však nebyl prohlášen vinným, je pokládán za nevinného. Svoboda názoru a výměny myšlenek; odpovědnost ze zneužívání této svobody v případech stanovených zákonem. Zárukou ligy pro lidská práva je veřejná moc, jež má být zřízena k veřejnému prospěchu. Příspěvek na udržování veřejné moci a správy budiž rozvržen na občany podle majetku. Kontrola*

⁵⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Human_Rights_Watch [cit. 11. 9. 2008].

veřejné správy a financí. Vlastnictví je neporušitelným a posvátným právem; může být omezeno jen, vyžaduje-li toho zřejmě veřejná nutnost, která byla zákonem konstatována, a jen za spravedlivou náhradu. V roce 1971 dodány požadavky svobody svědomí a všeobecného vzdělání, 1848 požadavek práva na práci. Vůdčím heslem Ligy pro lidská práva je: „Jsou lidská práva vyhlášena? – ANO.- Jsou však uskutečněna? – NIKOLI.“ V politické praxi se vyvinula Liga pro lidská práva jako nadstranická organizace politické levice, klonící se leckdy i ke směrům krajním, zejména v některých zemích. Po válce vznikají sesterské organizace Ligy pro lidská práva v hlavních městech některých států Evropy. Paříž je sídlem Mezinárodní federace Ligy pro lidská práva, v níž jsou soustředěny Ligy pro lidská práva ze 33 zemí.

Československá Liga pro lidská práva byla založena v roce 1939 iniciativou dr. Edwarda Beneše. Jejím prvním předsedou byl prof. dr. Emanuel Rádl, po něm pak ing. Bohumil Přikryl.⁶⁰

⁶⁰ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/419761-liga-pro-lidska-prava> [cit. 9. 2. 2009].

4. SROVNÁNÍ KONTINENTÁLNÍHO ANGLOAMERICKÉHO A ISLÁMSKÉHO PRÁVA

4.1 Uvedení do problematiky

V různých oblastech světa se uplatňují různé právní řády, tj. různé právo: kontinentální (kontinentální část Evropy), angloamerické (např. Velká Británie a USA), islámské (státy v severní Africe a na Blízkém a Středním východě) či historicko-tradiční (státy v jihovýchodní Asii a rovníkové Africe).⁶¹

Zatímco evropské státy v průběhu druhé poloviny 20. století postupně opustily trest smrti, USA se vydaly jinou cestou. Evropské demokratické země už v průběhu 70. a 80. let přestaly trest smrti používat. Během několika let pak jejich parlamenty hrdelní trest vyškrtly ze svých zákonů. Současně se součástí jednoho z nejdůležitějších právních dokumentů evropských zemí (Listina základních práv a svobod a Úmluva o ochraně lidských práv a svobod) stal článek, který trest smrti nepřipouští. Přestože většina obyvatelstva Evropy by se v případných referendech vyslovila pro obnovení trestu smrti, z hlediska celoevropské politiky je tento krok nemožný. Odmítnutí trestu smrti patří v současné době mezi hlavní pilíře evropské humanity. Spojené státy americké se ale vydaly opačnou cestou. I zde v druhé polovině 20. století sílily hlasy pro zrušení trestu smrti a významně je posílilo i množství zveřejněných justičních omylů, za které zaplatily desítky lidí smrti na elektrickém křesle. Kampaň byla hlučná a úspěšná. V roce 1967 byl trest smrti označen za protiústavní. Ale už o deset let později Nejvyšší soud trest smrti povolil – respektive ponechal právo na jeho přijetí na jednotlivých státech unie. Jen třináct z nich se jeho opětovného zavedení zatím vzdalo, ostatní státy trest smrti přijaly. Od jeho znovuzavedení bylo v USA popraveno na 400 lidí. Další tři tisíce odsouzených čekají v celách smrti. V USA se legálně popravuje pěti různými způsoby.⁶²

Není bez zajímavosti, že Spojené státy americké, ačkoli to není podepřeno právem, dosud používají k vyšetřování trestných činů, zejména teroristických, jako prostředek mučení. Protože není možné tento způsob vyšetřování praktikovat na vlastním území, využívají k tomu základny na územích cizích států, například

⁶¹ HEJDA J., PŘIBYL K. *Správní právo I.* Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice 2005, s.9.

⁶² BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných.* Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 197 – 198.

v Quantanamu. Bylo zdokumentováno, že vězni jsou ponižováni, je jim odepírán spánek, při výsleších je používána středověká metoda lití vody do úst, případně jsou mučeni nepřetržitým proudem hudby. Proti tomuto zacházení s vězni se ozvaly hlasy z mezinárodních organizací, ale i kongresu USA, avšak prezident Bush tento způsob vyšetřování nezakázal. Je s podivem, že země, která se chlubí tím, že je nejdemokratičtější na světě a demokracii vyváží do mnoha států světa, která poukazuje na porušování lidských práv jinde ve světě, sama dodnes používá k vyšetřování nebo potrestání viníků barbarských metod.

4.2 Kontinentální právní systém

Vyvinul se na základě recepce práva římského. Kontinentální se nazývá proto, že vznikl v kontinentální Evropě a odtud se pak rozšířil cestou kolonizací i mimo Evropu. Charakteristické pro kontinentální systém je to, že je to systém práva psaného (lex skripta), ve vztahu k němuž jsou eventuálně jiné prameny práva (zejména právo obyčejové) toliko prameny subsidiárními, a který – ve své ryzi podobě – zcela vylučuje soudcovskou tvorbu práva. Soudce podle tohoto systému právo toliko nalézá, avšak nevytváří je. Dlužno ovšem ihned podotknout, že i v zemích kontinentálního systému, včetně Francie, kde se zrodil, má rozhodování vyšších soudů velmi značný význam na utváření práva; v některých zemích (například v zemích skandinávských) v takové míře, že soudcovské rozhodování je považováno za subsidiární pramen právní. Kontinentální systém není homogenní, nýbrž se člení v několik subsystémů (okruhů) - francouzský, rakouský, německý, švýcarský, skandinávský, latinskoamerický, a v nedávné době zaniklý právní podsystém sovětský, resp. socialistický.⁶³

4.3 Angloamerický právní systém

4.3.1. Vznik a charakteristika

Angloamerický právní systém vznikl v Anglii a byl původně nazýván systémem common law. Platí ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku s výjimkou Skotska a s některými odchylkami v Severním Irsku. Cestou kolonizace se anglický

⁶³ KNAPP V. *Velké právní systémy/Úvod do srovnávací právní vědy. I. vydání.* C.H.Beck, Praha 1996, s.112 – 113.

právní systém rozšířil do celé někdejší britské říše a je v současnosti většinou, alespoň ve své podstatě, zachován i ve státech, které se z britského koloniálního panství osvobodily. Nejvýznamnější jsou Spojené státy, kde se ovšem právní systém, zachovávaje historické základy převzaté z anglické common law, od anglického značně odchýlil. V důsledku toho se systém common law ve svém celku často, a to zejména v Americe, nazývá právním systémem angloamerickým (Anglo-American law) a bývá tříděn v podsystémy práva anglického a práva USA. Do okruhu práva anglického patří, ač i tam jsou někdy značné rozdíly, právo kanadské, australské, novozélandské a právo dalších zemí Britského společenství, tj. bývalých kolonií, dominií, protektorátů atd. Velké Británie...Podobnost mezi právy uvedených systémů zůstává, s výjimkou USA a Indie, značná.

Angloamerický systém bývá charakterizován tím, že je to systém soudcovského práva. Přesněji však je charakterizovat jej tím, že v něm má soudce zvláštní postavení spočívající v tom, že rozdíl od panujícího pojetí kontinentálního, nejen právo nalézá, ale i právo tvoří. Tomuto postavení soudce odpovídá i právní myšlení v angloamerickém právním systému. I v tomto systému však kromě práva soudcovského existují i jiné prameny práva, zejména právo zákonné (psané), které stále nabývá na významu.

V Anglii existuje více druhů právních pramenů. Základním je právo soudcovské, které vzniklo ze dvou pramenů a rozlišuje se v common law a equity. I v samé Anglii platí řada zákonů, a to jak velmi starých, i několik století, tak i současných. Soudní precedenty tedy nejsou výlučným pramenem práva v anglickém právu, jsou však pramenem práva pro toto právo i pro anglické právní myšlení charakteristickým. Krom toho existuje i obyčejové právo a v omezené míře se jako prameny práva používá literatury.⁶⁴

4.3.2. Mechanismus precedenčního rozhodnutí

Podstatou precedentu je to, že rozsudek soudu, oprávněného vytvářet precedenty, se stává, pokud jde o právní názor v něm vyslovený, závazným i pro obdobné případy v budoucnosti a tím se stává pramenem práva.

a) Anglický soudce nemá povinnost svůj rozsudek odůvodňovat, nicméně je však pravidlem, že soudy vytvářející precedenty své rozhodnutí odůvodňují. Precedenty

⁶⁴ KNAPP V. *Velké právní systémy/Úvod do srovnávací právní vědy. I. vydání.* C.H.Beck, Praha 1996, s.163 – 165.

jsou evidovány v různých sbírkách; Vzhledem k velkému počtu rozhodnutí se pro určité častěji judikované otázky vytvářejí tzv. leasing CASE (hlavní případy, které vyjadřují základní pravidla pro určitou věc) Anglické americké CASE (tj. soudní případy) se citují jmény stran spojenými zkratkou „v“ znamenající latinské slovo „versus“ (proti) a čtenou „and“ nebo „against“ a dále jsou uvedeny zkratkou soudu, roku a čísla jednacího.

b) V USA jsou za prameny práva zpravidla uznávány: právo soudcovské, právo zákonné. Základní struktura právních pramenů v USA je tedy stejná jako v Anglii. Přesto je charakter práva USA od charakteru práva anglického dost odlišný. V USA, ač tam bylo převzato anglické common law, se toto právo dále vyvíjelo vlastní cestou. Mluví-li se tedy běžně o tom, že v USA platí common law, znamená to nikoliv to, že by tam platily instituty anglického common law, nýbrž že tam byl převzat tradiční anglický způsob práva vytvořený v common law, tj. soudcovská tvorba práva. Odlišný politický i ekonomický vývoj USA i odlišný vývoj americké jurisprudence vedly k tomu, že americké právní myšlení je dost odlišné od anglického, zejména pokud se týká vztahu soudcovského práva a práva zákonného a závaznosti precedentů. Odlišnost amerického právního myšlení zvyšuje i to, že velká část obyvatelstva USA je jiného než anglického původu a nebyla vychována v tradicích anglického práva. Nezávažnější rozdíl amerického a anglického práva spočívá v tom, že USA je federace a právo se tam v důsledku toho vytváří na dvou úrovních: na úrovni federální a na úrovni jednotlivých států. V oblasti práva zákonného federální legislativy a legislativy států řešen X. dodatkem k Ústavě Spojených států z roku 1791, v němž se praví, že pravomoci, které Ústava nesvěřuje Spojeným státům a jejichž výkon nezakazuje státům, jsou vyhrazeny každému státu. Z tohoto pravidla tedy teoreticky vyplývá, i když praxe inklinuje k rozšiřování pravomocí federálních, že primární, nikoli ovšem silnější, je zákonodárství jednotlivých států, kdežto pravomoce federace je dána tehdy, jestliže tak stanoví ústavní předpis. K americkému právu lze ještě dodat, že v USA je podíl i význam zákonného práva znatelně větší než v Anglii a naopak, že i závaznost precedentů je v Americe menší než v Anglii. Američtí soudcové se necítí tolik vázání precedenty jako soudcové angličtí.⁶⁵

⁶⁵ KNAPP V. *Velké právní systémy/Úvod do srovnávací právní vědy. I. vydání.* C.H.Beck, Praha 1996, s.169 – 171.

4.4 Islámské právo

Islámský právní systém je v porovnání se systémem kontinentálním a anglo - americkým systémem historicky nejmladším. Přesto však pro jeho úzké sepětí s islámským náboženstvím a prolínáním právních pravidel islámu s pravidly náboženskými a etickými je systémem nejobtížněji adaptabilním modernímu vývoji společnosti.

Hovoří-li se o islámském právním systému, je třeba si uvědomit, že sám islámský pojem práva je podstatně odlišný od kontinentálního i od angloamerického pojmu práva a odlišné je i islámské pojetí státu. Stát v islámském chápání není oddělen od náboženství, nýbrž je náboženstvím ovládan., tvoří – možno snad říci – součást náboženského systému. Proto stát ani není a nemůže být tvůrce práva (zákonodárcem) a kontinentální představa práva jako systému státem daných a státní mocí vynutitelných norem lidského chování je islámu cizí. Je třeba připomenout, že pojem islámského práva je abstrakce. Neexistuje obecné islámské právo. Tento obecný pojem se uvnitř dost výrazně liší, podle toho, jde-li o islámské právo sunnitské nebo islámské právo šiitské.

Šaría a fikh

Jediným zákonodárcem v islámském pojetí je bůh a jediným islámským božím právem je šaría. Ta ovšem je nikoli specifickým právním, ale univerzálním systémem závazných pravidel chování muslima. Naši představé práva spíše odpovídá islámský pojem fikh, jímž se rozumí soustava závazných pravidel lidského chování vypracovaná islámskou jurisprudencí, tj. islámskými učenci, interprety islámu, kteří se nazývají ulamá. Šaría je dílo boží, kdežto fikh je dílo lidské. Islámští iurisprudentes jsou kromě ulamá i právníci praktičtí (fukahá). Na rozdíl od ulamá, což jsou spíše teologové, jsou fukahá profesionální právníci, kteří působí jako interpreti práva, právní poradci a zejména soudci. Působení obou na aplikaci, ale i na vývoj, „neměnného“ islámského práva je podobné, přesto se však navzájem liší.

Konečně lze v poslední době u islámských fundamentalistů pozorovat tendenci právě opačnou, než byla před léty u islámských modernistů, totiž volání po návratu k islámskému právu, tj. k šaría, a to i v oblasti práva trestního s jeho středověkou brutalitou....

Jediným a výlučným tvůrcem práva Šaría je bůh a ten zákony nevydává. Vyjevil je jednou provždy. V islámském právu platí zásada neměnnosti práva (Taklíd), která znamená, že ani vladař ani nikdo jiný právo, které je původu božího, nesmí měnit

a přirozeně ani rušit a doplňovat.⁶⁶

4.5 Smíšené právní řády

Na světě existuje velký počet států, ve kterých platí zároveň, a to i paralelně nebo v různých částech téhož státu, různé právní řády, a to někdy různé právní řády náležející do různých právních systémů. Jsou to především státy islámského práva, v nichž téměř vždy vedle práva islámského, a dnes dokonce převážně, platí právo kontinentální nebo právo importované z Anglie, jakožto bývalé metropole. Existují případy, kdy takto vedle sebe v tomtéž státě platí trojí druh práva. Někdy jich v takto daném státě paralelně platí i víc. Tak např. v Singapuru je základem právního řádu právo anglické, dále vlastní právo zákonné, pro Muslimy právo islámské a pro Číňany a Hindy je použitelné hindské a čínské zvykové právo.⁶⁷

⁶⁶ KNAPP V. *Velké právní systémy/Úvod do srovnávací právní vědy. I. vydání.* C.H.Beck, Praha 1996, s.189 – 195.

⁶⁷ KNAPP V. *Velké právní systémy/Úvod do srovnávací právní vědy. I. vydání.* C.H.Beck, Praha 1996, s.199.

5. SOUČASNÝ STAV

„Zhruba šest lidí denně je ve světě na základě řádného rozsudku popraveno. Jak statistiky uvádějí, počet uskutečněných poprav se za posledních patnáct let zdvojnásobil. Mnohé národy oficiálně trest smrti zrušily, mnoho lidí se domnívá, a to převážně Evropanů, že trest smrti coby nejvyšší trest patří již minulosti, nebo že je to jedna ze skutečností, které jsou odsouzeny k zániku. Bohužel je to zcela mylná představa, neboť hrdelní trest je stále užíván jako absolutní trest v mnoha zemích světa a dokonce v mnoha nejpočetnějších zemích, představujících devět desetin světové populace, a to navzdory tomu, že Amnesty International se staví k trestu smrti jako k porušení základních lidských práv – práva na život a práva na nebytí vystaven krutému nelidskému nebo ponižujícímu trestu. Obě tato práva jsou totiž uznávána Všeobecnou deklarací lidských práv, různými mezinárodními a regionálními lidskoprávními prostředky a národními ústavami a zákony. A Amnesty International považuje hrdelní trest za porušení těchto práv a stejně tak pohlíží na trest smrti další mezinárodní organizace.“⁶⁸

Amnesty International je proti trestu smrti ve všech případech a bez výhrady. Poslední průzkumy o vztahu mezi trestem smrti a počtem vražd, které byly vypracovány pro OSN, dochází k závěru, že toto bádání nepřineslo vědecký důkaz o tom, že by popravy měly větší odstrašující účinek než doživotní vězení. Přestože popravy lidem zabírají v páchání dalších zločinů, je nemožné určit, zda by tito lidé opakovali zločiny, za které byli odsouzeni. Na rozdíl od uvěznění, které jim v tom také brání, zahrnuje trest smrti riziko soudních chyb, které se již nedají napravit.

Otázka trestu smrti je v souvislosti se vzrůstajícím počtem vražd u nás téma živé i dnes. Někteří lidé volají po znovuzavedení tohoto absolutního trestu. Ale ani zastánci trestu smrti nejsou schopni prokázat, že jejich vykonávání skutečně vede ke snížení počtu závažných zločinů.⁶⁹

Podle pramenů Amnesty International je současný stav v přístupu k praktikování trestu smrti následující:

Státy, které zrušily zcela trest smrti	75
Státy, které zrušily trest smrti pro „obvyklé zločiny“	13
Státy, které trest smrti formálně nezrušily, ale v praxi jej nevykonávají	20

⁶⁸ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, Petrklíč 2004, s. 7

⁶⁹ CHMEL, L. *Nejslavnější popravy*, s. 171

Státy, které dosud trest smrti zachovávají

87⁷⁰

85 % poprav se podle Amnesty International uskuteční v této skupině zemí: Číně, Íránu, Saudské Arábii, Demokratické republice Kongo a USA.⁷¹

Podle tabulek Amnesty International jsem porovnála údaje za jednotlivé kontinenty a došla jsem k zajímavému závěru:

Tabulka č. 1 - **EVROPA**

BELGIE	Zrušen 1996, 1950PP
BĚLORUSKO	Zachován pro vraždu, znásilnění, únos letadla, korupce, zrada, špionáž, hosp.zločiny
ČESKÁ REP.	Zrušen 1990, 1989 PP
DÁNSKO	Zrušen 1978, 1933 OZ
ESTONSKO	Zrušen 1998
FINSKO	Zrušen 1972, 1949 OZ, 1944 PP
FRANCIE	Zrušen 1981, 1977 PP
CHORVATSKO	Zrušen 1999
IRSKO	Zrušen 1990, 1954 PP
ISLAND	Zrušen 1928, 1830 PP
ITÁLIE	Zrušen 1994, 1947OZ, 1947 PP
LICHNŠTEJNSKO	Zrušen 1987, 1785 PP
LITVA	Zrušen 1999 OZ
LOTYŠSKO	Zrušen 1989
LUCEMBURSKO	Zrušen 1979, 1949 PP
MADARSKO	Zrušen 1990, 1988 PP
MALTA	Zrušen 2000, 1971 OZ, 1943 PP
MONAKO	Zrušen 1962, 1847 PP
NĚMECKO – SRN	Zrušen 1949
- NDR	Zrušen 1987
NIZOZEMSKO	Zrušen 1982, 1870 OZ, 1952 PP
NORSKO	Zrušen 1979, 1905 OZ, 1948 PP
POLSKO	Zrušen 1997
PORTUGALSKO	Zrušen 1976, 1867 OZ, 1849 PP
RAKOUSKO	Zrušen 1968, 1950 OZ, 1950 PP
RUMUNSKO	Zrušen 1989
ŘECKO	Zrušen 1993, 1972 PP
SAN MARINO	Zrušen 1865, 1848 OZ, 1468 PP
SLOVENSKO	Zrušen 1990
SLOVINSKO	Zrušen 1989
ŠPANĚLSKO	Zrušen 1995, 1978 OZ, 1975 PP
ŠVÉDSKO	Zrušen 1972, 1921 OZ, 1910 PP
ŠVÝCARSKO	Zrušen 1992, 1942 OZ, 1944 PP
UKRAJINA	Zrušen 1999

⁷⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International a DEATH PENALTY INFORMATION CENTER), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376.

⁷¹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 400.

VATIKÁN	Zrušen 1969
VELKÁ BRITÁNIE	Zrušen 1998, 1973 OZ, 1964 PP
Pozn.: OZ = Zrušen trest smrti za „obvyklé zločiny“ PP = Poslední poprava	

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

Téměř všechny země Evropy, kromě Islandu (zrušil trest smrti už v roce 1928 a poslední exekuce tam byla vykonána v roce 1830), zrušily trest smrti v druhé polovině 20. století, avšak v některých zemích západní Evropy byly poslední popravy vykonány o mnoho let dříve. Například: Dánsko – poslední poprava v roce 1933, Lichnštejnsko – 1785, Monako – 1847, Portugalsko – 1849, Švédsko – 1910;

Nejpřekvapivější je San Marino, kde byl trest smrti zrušen zcela už v roce 1865, přičemž pro „obvyklé zločiny“ už v roce 1848 a poslední poprava byla vykonána v roce 1468.

Na druhé straně, v zemích východní Evropy byly vykonávány poslední popravy ještě koncem 80. let a v 90. letech 20. století.⁷²

Tabulka č. 2 - ASIE

ZEMĚ		JAK	ZA CO
AFGANISTÁN	Zachován.	Jak: zastřelením, bičováním, ukamenováním, pověšením	Za co: Vražda, ozbrojená loupež, rabování, dovoz výbušnin, protistátní činnost, činnost v zakázaných politických organizacích, obchodování s alkoholem, cizoložství
ČÍNA	Zachován	Jak: Zastřelením	Za co: Vražda, loupež, zpronevěra, korupce, únos, podrobení se, pašování, obchod s drogami, obchod se ženami a dětmi, kuplířství, výroba a rozšiřování pornografických materiálů, obchod se střelnými zbraněmi, travičství, užívání výbušnin, organizace zločineckých band, špionáž, znásilnění, kontrarevoluční činnost, nelegální vývoz uměleckých děl, šíření tajných informací
FILIPÍNY	Zachován	Ale není v praxi uplatňován	
GRUZIE	Zrušen 1997		
HONG KONG	Zrušen 1993		
INDIE	Zachován	Jak: Pověšením a zastřelením	Za co: Vražda, podněcování vdov k upálení spolu se svým zemřelým manželem, loupež v bandě, nabádání k zabítí mentálně nemocných, terorismus, zfalšování důkazů, vzpoura, útok proti bezpečnosti státu
INDONÉŠIE	Zachován	Jak: Zastřelením	Za co: Vražda, vzpoura, zrada, obchod s drogami, Zločin proti státu
IRÁK	Zachován	Jak: Pověšením a zastřelením	Za co: Vražda, vražda šéfa státu, špionáž, krádež, zpronevěra, padělatelství, trestný čin proti mravopověstnosti, veřejné urážení hlavy státu, hospodářské zločiny

⁷² MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

IRÁN	Zachován	Jak: Zastřelením, pověšením, ukamenováním
JAPONSKO	Zachován	Jak: Pověšením
JEMEN	Zachován	Jak: Zastřelením, pověšením, ukamenováním Za co: Vražda, <u>zločin proti Alláhově vůli</u> , nedovolený sexuální poměr, sodomie, loupež, únos, <u>odpadlictví</u> , sabotáž, zrada
JORDÁNSKO	Zachován	Jak: Pověšením, zastřelením
KAMBODŽA	Zrušen 1989	
KAZACHSTÁN	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, zrada, zločin proti bezpečnosti státu, znásilnění, útok na život policisty
KOREA JIŽNÍ	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, povstání, znásilnění, protistátní činnost, Špionáž, únos, opakované krádeže
KOREA SEVER.	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, rebelie, sabotáž, znásilnění, cizoložství, zpronevěra, útok proti bezpečnosti státu, podvratná činnost, spiknutí s imperialisty
LIBANON	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, zrada, žhářství, útok proti dopravním prostředkům s následkem smrti člověka, dezerce, sabotáž
MONGOLSKO	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, špionáž, sabotáž, krádež společného majetku
PAKISTÁN	Zachován	Jak: Pověšením a ukamenováním Za co: Vražda, únos, vzpoura, ozbrojená loupež, zneužití, brání jména Muhammadova nadarmo, sexuální zločiny, cizoložství, zločin proti Alláhovi, zločin proti státu, rouhání
SAUDSKÁ ARABIE	Zachován	Jak: <u>Ukamenováním, stětím</u> , zastřelením Za co: Vražda, sexuální delikty, cizoložství, odpadnutí od víry, sabotáž, vlastizrada, zločin proti státu, násilná loupež, terorismus, zločiny proti Alláhovi
SPOJENÉ ARAB.EMIRÁTY	Zachován	Jak: Zastřelením, pověšením, ukamenováním Za co: Vražda, cizoložství, znásilnění, ozbrojená loupež, zrada, odpadlictví, obchod s drogami, zločin proti zájmům státu
THAJSKO	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, královražda, kvalifikovaná loupež, znásilnění, únos, atentát, zrada, sabotáž, špionáž, pašování, žhářství
UZBEKISTÁN	Zachován	Jak: Zastřelením, pověšením Za co: Vražda, znásilnění, únos letadla, zrada, sabotáž, hospodářský zločin, těžký zločin proti míru
VIETNAM	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, hospodářské zločiny, zločin proti státu, zrada, sabotáž, ozbrojená loupež, zpronevěra, špionáž, činy zaměřené na podrytí nebo svržení soc. zřízení, zločin proti zdraví, znásilnění, zločin proti lidské důstojnosti, zločin proti základům míru, obchod se zbraněmi

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

Jak je patrné z tabulky, Asie je nejsložitějším kontinentem, pokud se týká problematiky trestu smrti. Je to dáno tím, že na tomto území leží státy, které mají diametrálně rozlišný politický systém – jde o komunistické státy (např. Čína, Severní

Korea), ale také emiráty a co je nejdůležitější – státy, které se důsledně drží písma Koránu. Ty uplatňují dodnes islámské zvykové právo, právo šarija.

Proto je také v Asii jen málo států, kde byl trest smrti zrušen. Většina z nich trest smrti používá a to ve velké míře. V Číně například jdou ročně popravy do tisíců.

Je zajímavé podívat se jakým způsobem jsou popravy vykonávány . Většinou se jedná o zastřelení nebo pověšení. Avšak v zemích blízkých islámu se popravuje dosud těmi nejkrutějšími způsoby – bičováním, ukamenováním, stětím.

Dalším zajímavým ukazatelem je, za co jsou tresty smrti udělovány. Ve všech zemích, a to nejen Asie, je to vražda.

V zemích jako je Čína, Severní Korea, Vietnam se objevuje jako důvod – zpronevěra, korupce, pašování, organizace zločineckých band, šíření pornografických materiálů a co je zajímavé – travičství.

Severní Korea trestá absolutním trestem za spiknutí s imperialisty, Vietnam za zločin proti lidské důstojnosti nebo za zločin proti míru.

V civilizované Evropě si nedovedeme představit, že by byl někdo popraven za šíření pornografických materiálů. Stejně tak za korupci nebo zpronevěru, i když by si tyto dva posledně jmenované delikty zasloužily větší pozornosti naší justice.

Afganistan, Irán, Jemen, Pákistán, Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty popravují bičováním, ukamenováním, stětím za takové zločiny, kterými jsou podle jejich práva, cizoložství, odpadlictví od víry, zločiny proti Alláhovi, braní jména Muhammadova nadarmo.

Indie trestá smrtí za, pro nás zcela nepochopitelný čin – podněcování vdov k upálení spolu se svým zemřelým manželem nebo za čin – nabádání k zabití mentálně nemocných.

V mnoha státech Asie jsou prováděny veřejné popravy, neexistuje právo na odvolání, nebo udělení milosti.⁷³

SEVERNÍ AMERIKA: trest smrti je uzákoněn v 38 státech Unie. USA patří k nejčastějším vykonavatelům trestu smrti. Jenom pro představu: Počet poprav v roce 2000: 85. Popravování jsou i odsouzení, kteří byli v době spáchání trestného činu nezletilí.⁷⁴ Amnesty International navíc upozorňuje na potencionální vysokou míru justičních omylů – od roku 1973 bylo v USA více než 85 lidí od trestu smrti

⁷³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

⁷⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), s. 401.

osvobozeno poté, co vyšla najevo jejich nevina.⁷⁵ Některé státy umožňují dvě techniky poprav. V řadě zemí je volena určitá technika podle toho, kdy byl rozsudek smrti vynesen. V Arizoně platí, že osobám odsouzeným k trestu smrti po 15. 11. 1992 se aplikuje smrtící injekce. Osoby odsouzené před tímto datem si mohou zvolit mezi oběma popravčími technikami. Ve státě Delaware je tímto mezníkem 13. 6 1986, ve státě Arkansas 14. 7. 1983, v Kentucky 31. 3. 1998,... V některých státech se druhé techniky užívá pouze ve zvláštních případech. Zákonodárství New Hampshire počítá s pověšením pro případy, kdy nelze aplikovat smrtící injekci. Idaho pro případy, kdy se smrtící injekce jeví nepraktickou. Některé státy si uchovávají vícero popravčích technik jako „pojistky“. Florida počítá ve svém právním řádu se smrtící injekcí pro situaci, pokud by elektrické křeslo bylo označeno za protizákonné. Wyoming se „jistí“ smrtícím plynem. Oklahoma elektrickým křeslem a navíc zastřelením. Pouze ve čtyřech státech se elektrického křesla užívá jako jediné popravčí metody (Alabama, Florida, Nebraská, Georgie). Nejrozšířenější popravčí technikou je smrtící injekce (35 států), dále elektrické křeslo (10 států), plynová komora (5 států), pověšení (2 státy), zastřelení (2 státy). Státy, které trest smrti zrušily : Aljaška, Havajské ostrovy, Iowa, Maine, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Severní Dakota, Rhode Island, Vermont, Západní Virginie, Wisconsin, Distrikt of Columbia.⁷⁶

Tabulka č. 3 – JIŽNÍ AMERIKA

ZEMĚ		
ARGENTINA	Zrušen 1984	
BELIZE	Zachován pro vraždu, zločiny proti státní bezpečnosti	
BRAZILIE	Zrušen 1979	
EKVÁDOR	Zrušen 1906	
CHILE	Zachován pro vraždu terorismus, zrada, otcovražda, únos dítěte, špionáž, kapitulace, vlastnictví zbraní	
KOSTARIKA	Zrušen 1877	
KOLUMBIE	Zrušen 1910	
NIKARAGUA	Zrušen 1979	
PARAGUAY	Zrušen 1992	
SALVADOR	Zrušen 1983	
SURINAM	Trest smrti existuje, ale není v praxi vykonáván	
URUGUAY	Zrušen 1907	
VENEZUELA	Zrušen 1863	

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

⁷⁵ <http://cat.rulez.cz/v-pop.htm> [cit. 5. 2. 2008].

⁷⁶ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 402 – vydavatelé poskytly informace Amnesty International (www.amnesty.org) a Death Penalty information center.

Zajímavý je pohled na mapu Jižní Ameriky. V porovnání se svým severním sousedem tato část kontinentu v převážné většině trest smrti zrušila, dokonce Kostarika už v roce 1877, Kolumbie v roce 1910. Některé země této části Ameriky naopak trest smrti mají ve svém trestním řádu zakotven, avšak v praxi ho nevykonávají.⁷⁷

Tabulka č. 4 - **AFRIKA**

ZEMĚ		
ALŽÍRSKO	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Zločiny proti bezpečnosti státu, zrada, špionáž, vzpoura
ANGOLA	Zrušen 1992	
BOTSWANA	Zachován	Jak: Pověšením
ČAD		Za co: Vražda, zrada, útok na hlavu státu, vzpoura, dezerce před nepřítelem
DŽIBUTI	Zrušen	
EGYPT	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, žhářství, opuštění dítěte, falešné svědectví, poškození dopr. prostředku s následkem smrti, znásilnění, spolupráce s nepřítelem, rabování, odmítnutí poslušnosti v době války, obchod s drogami
ETIOPIE	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: vražda, ozbrojená loupež, rabování, pirátství, zločin proti nezávislosti a integritě území státu, hospodářské delikty, korupce, kontrarevoluční činnost, genocida
GAMBIE	Zachován	Ale v praxi se neprovádí od roku 1981
GUINEA	Zachován	Jak: Zastřelením Za co: Vražda, travičství otcovražda, ničení budov, zpronevěra, útok proti bezpečnosti státu, vzpoura
GUINEA-BISSAU	Zrušen 1993	
JIHOAFRICKÁ REP.	Zrušen 1995	S výjimkou mimořádně závažných trestných činů
KAMERUN	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, krádež s přitěžujícími okolnostmi, zrada, podvratná činnost, zločiny proti bezpečnosti státu
KEŇA	Zachován	Jak: Pověšením Za co: vražda, pokus o zabití nebo svržení hlavy státu, loupež, zrada
LESOTHO	Zachován	Jak: Pověšením Za co: Vražda, zrada, znásilnění, rituální vražda, krádež dobytka
LIBERIE	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, zrada, loupež, pirátství, terorismus, korupce
LIBYE	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, vyvolání epidemie, znečištění vody a potravin, zločin proti státu, loupež, zničení naftařského zařízení nebo veřejného skladu, činnost s cílem svrhnout vládu, politická a správní korupce
MADAGASKAR	Zachován	Ale v praxi není prováděn
MAROKO	Zachován	Jak: Poprava zastřelením Za co: vražda, otcovražda, travičství, loupež, žhářství, zločin proti

⁷⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

		bezpečnosti státu, zrada dezerce, atentáty
MOSAMBIK	Zrušen 1990	
NAMIBIE	Zrušen 1990	
POBŘEŽÍ SLONOVINY	Zrušen 2000	
SENEGAL	Zachován	Ale v praxi není uplatňován
SIERA LEONE	Zachován	Jak: Zastřelením a pověšením Za co: Vražda, násilná loupež, vzpoura, zrada, protistátní spiknutí
SOMÁLSKO		
STŘEOAFR.REP.	Zachován	Ale v praxi se neprovádí
SÚDÁN	Zachován	Jak: Zastřelením, pověšením, ukamenováním, ukřižováním Za co: Vražda, vzpoura, podvratná činnost, špionáž, rozvrat národního hospodářství, cizoložství, sexuální zločiny, falešné svědectví, ozbrojená loupež, vydržování veřejného domu, zločin proti Alláhovi
TANZANIE	Zachován	Jak: Pověšením Za co: Vražda, zrada, pašování plodů hřebíčkovníku
TOGO	Zachován	Ale v praxi není uplatňován
TUNISKO	Zachován	Jak: Pověšením a zastřelením Za co: Vražda, rabování, ničení výbušninami, otcovražda, zrada, špionáž, útok proti bezpečnosti státu, atentát na hlavu státu

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

Afrika používá trest smrti v mnoha zemích. Tyto země popravují vesměs za politické delikty – zradu, vlastizrada, dezerci před nepřítelem apod. Souvisí to s politickým vývojem v této části světa. Výjimkou je muslimský Súdán, který trestá ukamenováním a dokonce ukřižováním za cizoložství, sexuální delikty, vydržování veřejného domu a zločin proti Alláhovi.⁷⁸

Tabulka č. 5 – AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

ZEMĚ	
AUSTRÁLIE	Trest smrti zrušen pro všechny trestné činy v roce 1985
FIDŽI	Trest smrti zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů
KITIBATI	Od získání nezávislosti nedošlo k žádným popravám
MARSHALLOVY OSTROVY	Trest smrti od získání nezávislosti neuplatňován
MIKRONÉSIE	Od získání nezávislosti nedošlo k žádným popravám
NAURU	Trest smrti existuje, ale není v praxi uplatňován
NOVÝ ZÉLAND	Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ už v roce 1961, V roce 1989 byl zrušen zcela
PAPUA-NOVÁ GUINEA	Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí
SAMOA	Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí
ŠALAMOUNOVY OSTROVY	Trest smrti zrušen za zločiny podle obecného práva v roce 1966

⁷⁸ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

TONGA	Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí
TUVALU	Od získání nezávislosti trest smrti neuplatňován
VANUATU	Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1981

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

Austrálie je nejpokrokovějším a nejhumánnějším kontinentem neboť v žádné z jeho zemí není trest smrti uplatňován, ačkoli ho některé mají dosud ve svém právu.⁷⁹

⁷⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

6. VÝZKUM

6.1 Základní otázka: Trest smrti ano či ne?

Tato otázka je neustále živá. Po zrušení trestu smrti volají jeho odpůrci s poukazem na nelidskost tohoto nástroje, který je nedůstojný, nelidský a nerespektuje lidská práva. Zastánci i odpůrci trestu smrti však vedou o tomto fenoménu stálé diskuse, pravidelně probíhají průzkumy veřejného mínění.

Názory obou táborů – zastánců i odpůrců byly vysloveny v Novém prostoru (číslo 109/2002), „Pokud se lidem v určité zemi daří z ekonomického hlediska dobře, je pochopitelné, že se též projevují liberálněji vůči nositelům sociálních deviací, včetně pachatelů trestných činů“ – tato myšlenka vyprovokovala Martina Doležala k napsání článku Trest smrti, kde uvádí: „Trest smrti je legitimním nástrojem spravedlnosti již od samotného počátku lidstva... A pokračuje: „Ve 20. století se naplňuje to,co výše řečená teze říká: národy a státy začaly docházet většího blahobytu, a tudíž i morální vidění občanů se změnilo. Je to dobře? Je lhostejnost či netečnost k bestiálním zločinům v pořádku v takové společnosti, která je možná na vysoké ekonomické úrovni, ale nedokáže zločin podchytit a zneškodnit? Hovoříme zde o zločinu a následném trestu, a nikoliv o politickém zabarvení problematiky trestu smrti. Trest smrti totiž jako trest stojí nad každou ideologií, nad každým –ismem, protože vychází z předpokladu, že etické normy platí a jsou závazné pro všechny národy a státy světa, a že tedy každý člověk musí odsoudit bestiální zločiny, vraždy či jiné těžké prohřešky proti integritě lidského života... Trest smrti by měl hrozit všem, kdo páchají zločiny, které jsou na úkor života jiných nevinných lidí a narušují život a důstojnost člověka.“ Dále uvádí: „Diskuse o trestu smrti se tedy nesmí nazírat z hlediska politického, ale z hlediska morálního.“⁸⁰

Mikuláš Tomin z Ústavu kriminologie a sociální prevence na otázku: Trest smrti – ano nebo ne, uvádí: „Myslím si, že při dnešním stavu kriminality a sílící brutality by se měly tresty spíše zvyšovat a ne snižovat. Trest smrti neměl být zrušen a o tak závažné otázce mělo být rozhodnuto prostřednictvím referenda. Při dotazování o tom, za jaké trestné činy by měl být trest smrti vyřčen (jako např. v r. 1969) se ukazuje, že 70% dotázaných je pro trest smrti za vraždu.“ Během posledních třiceti let byla ale podle

⁸⁰ http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm [cit. 10. 12. 2007].

Tomina vražda jediným zločinem, za který byl trest smrti vynášen. Dále se domnívá, že když se při dotazování upřesnila otázka na „vraždu příbuzných“, bylo určitě 90% dotázaných pro trest smrti. Na přesvědčené abolicionisty zbývá v České republice maximálně 10%. Tomin se dotýká jednoho mýtu, který vedl parlament k tomu, aby byl trest smrti bezpodmínečně zrušen: Odborná veřejnost prý je proti trestu smrti, ale obyvatelstvo je pro. Tomin referuje o ...akci, prováděné mezi odborníky, mezi nimiž byli i prokurátoři, soudci, policisté a strážci z nápravných zařízení. 195 dotazovaných mělo zaujmout postoj k trestu smrti... Z dotázaných bylo 78 % prokurátorů, 66 % soudců, 91 % policistů a 66 % dozorců pro trest smrti. Tedy ani vědecká „fronta“ jak to Tomin nazval, není jednoznačně proti trestu smrti.⁸¹

6.2 Cíle výzkumu

Jediným cílem výzkumu dané problematiky bylo zjistit zda jsou respondenti spokojeni se současným stavem, kde byl z našeho trestního práva trest smrti vypuštěn, nebo by si přáli jeho znovuzavedení.

Úmyslně byla zvolena dotazníková metoda výzkumu, vzhledem k širokému okruhu respondentů.

Vytčený cíl jsem soustředila do těchto okruhů:

- 1) Zajímá mě, zda otázka trestu smrti a přístup k této problematice je rozdílně vnímán z pohledu muže a ženy.
- 2) Zda bude rozdílný přístup k problematice v souvislosti s tím, jestli se respondent už osobně nebo v jeho blízkém okolí setkal s ohrožením a dále pak jak na otázku trestu smrti pohlíží respondenti podle věku.
- 3) Dalším kritériem je vzdělání. Zajímá mě, jsou-li rozdíly v pohledu na trest smrti podle toho, jakého vzdělání respondent dosáhl nebo to nehraje vůbec žádnou roli.
- 4) Zajímavá bude rovněž odpověď na otázku za jaké provinění by měl být trest smrti udělen.

6.3 Hypotézy výzkumu

Na základě stanoveného cíle práce byly vytvořeny tyto hypotézy pro výzkum

⁸¹ BESTOVÁ, C. C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Nakl.DOPLNĚK, Brno 1996, s. 162.

stanovené problematiky:

- 1) Předpokládám, že se projeví procentuální rozdíl v názoru na danou problematiku podle pohlaví. Předpokládám, že zastánkyněmi znovuzavedení trestu smrti budou ve vyšší míře ženy vzhledem k tomu, že jsou nositelkami života a jeho ochránkyněmi. Budou se řídit city a vyjádří to názorem, že vrah nemá právo vzít někomu život, aniž by za to sám zaplatil životem. Budou se řídit heslem „oko za oko, zub za zub.“
- 2) Předpokládám, že se projeví různost v názoru podle věku. Myslím, že mladší generace bude tolerantnější a bude uznávat náš platný zákon, zvláště proto, že se dosud nesešla s ohrožením a míru nebezpečí násilného činu směrem k vlastní osobě nebo blízkému okolí si nepřipouští. U starších respondentů předpokládám zejména obavy o bezpečí potomků a jejich postoj bude proto odlišný. Nebudou uznávat právo na život tyranům a vrahům.
- 3) Předpokládám, že může být rozdíl v názoru podle dosaženého stupně vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti budou zřejmě uznávat platný zákon a poukazovat na možný justiční omyl při udělení absolutního trestu, kdežto respondenti s nižším stupněm vzdělání budou hájit názor – „život nedal – nemá právo ho jinému vzít.“
- 4) Předpokládám, že na otázku „Souhlasíte se současným stavem, že u nás není trest smrti povolen?“ budou znít odpovědi většinou NE. Předpokládám to proto, že média denně přinášejí zprávy o pachatelích brutálních trestných činů – týrání dětí, únosů a vražd dětí, vražd na objednávku mezi podnikateli, násilí a brutalitě vůči slabým, ať už se jedná o děti nebo staré lidi.
- 5) Předpokládám většinový názor na znovuzavedení trestu smrti v případě, že byl spáchán brutální trestný čin vraždy.

6.4 Celkové údaje o vybraných respondentech

Do výzkumu bylo zařazeno celkem 482 respondentů. Z toho 308 žen, 174 mužů. 42 respondentů se základním vzděláním, 314 se středoškolským vzděláním, 126 s vysokoškolským vzděláním. Z celkového počtu respondentů pak bylo 214 mladších 35 let a 268 starších - nad 35 let. Výzkumu se zúčastnili respondenti ve věku od 15 do 74 let.

Pro výzkum bylo použito respondentů, kteří byli osloveni v těchto úřadech,

institucích a zařízeních: Městský úřad Český Krumlov, Obecní úřady v okrese Český Krumlov, Městská policie Český Krumlov, PČR Č.Krumlov, odd. kriminální služby a vyšetřování, Vazební věznice v Českých Budějovicích, Střední umělecko-průmyslová škola sv. Anežky České v Českém Krumlově, Hotel Swing Radoslav

Pro výzkum byl použit jednotný dotazník, kde bylo mým cílem ověřit si, jaký je postoj daného vzorku k problematice trestu smrti.

6.5 Výsledky výzkumu

Pro celkové zjištění souboru respondentů byly položeny otázky týkající se pohlaví, věku a dosaženého vzdělání. V dotazníku úmyslně nebyl položen dotaz na vykonávané povolání, přesto je v souboru respondentů zařazen zajímavý vzorek, a to:

- 1) vězni Vazební věznice v Českých Budějovicích počet 15 (muži), z toho 10 středoškoláků, 5 SOU
- 2) kriminalisté PČR Český Krumlov počet 14 (muži), z toho 7 vysokoškoláků, 7 středoškoláků

Tabulka č. 1 - celkový vzorek respondentů.

Věk	MUŽI						ŽENY					
	do 35 let			nad 35 let			do 35 let			nad 35 let		
Počet	84			90			130			178		
Vzděl.	ZŠ/OU	SŠ	VŠ	ZŠ/OU	SŠ	VS	ZŠ/OU	SŠ	VŠ	ZŠ/OU	SŠ	VŠ
Počet	14	42	28	8	58	24	14	78	38	6	136	36

Zdroj : vlastní

Tabulka č. 2 - „Připouštíte si možnost, že byste mohli být vy osobně, nebo vaši nejbližší ohroženi násilným trestným činem? Problém byl zkoumán podle věku a dosažené míry vzdělání.

	MUŽI		ŽENY	
	Do 35 let %	Nad 35 let %	Do 35 let %	Nad 35 let %
ano	61	77	67	86
ne	38	22	32	13

Zdroj : vlastní

Z tabulky je patrné, že respondenti nad 35 let věku cítí vysokou míru ohrožení násilným trestným činem. Avšak i u respondentů mladší skupiny je vykázáno vysoké procento a dá se usoudit, že obě věkové kategorie mají pocit, že nejsou dostatečně

chráněny před násilným trestným činem.

Tabulka č. 3 - Stejná problematika – míra pocitu ohrožení byla zkoumána z hlediska dosaženého vzdělání.

vzdělání	ZŠ/OU %	SŠ %	VŠ %
ano	66	71	42
ne	34	29	58

Zdroj : vlastní

Výsledky ukazují, že nejméně ohrožení se cítí vysokoškolsky vzdělaní respondenti, méně než polovina. Překvapivě se cítí více ohrožení středoškoláci, než respondenti s nižším stupněm vzdělání.

Celkově výzkum ukazuje, že pocit ohrožení je z hlediska všech kritérií vysoký a dokazují to i odpovědi některých respondentů, kteří k odpovědi „ano“ dodávají:

žena, SŠ, 37 let - „denně“

žena, SŠ, 66 let - „v dnešní době ano“

muž, SŠ, 38 let - „v současné době je mnoho násilí“

muž, SOU, 41 let - „stačí se ocitnou v nesprávnou chvíli na nesprávném místě“

K odpovědi „ne“ připojují:

žena, SŠ, 29 let – „doufám“; muž, SŠ, 32 let – „zatím“

Zajímavý je názor našeho malého vzorku respondentů:

Z celkového počtu vězňů (15) se jich 11 cítí ohroženo násilným trestným činem, jen 4 nikoliv.

Z celkového počtu kriminalistů (14) se cítí ohroženi všichni – tj. plných 100%.

Tabulka č. 4 Na otázku „Souhlasíte se stavem, že není u nás trest smrti povolen?“ odpovídali zvláště muži a ženy.

	MUŽI %	ŽENY %
ano	29	32
ne	69	67
neví	2	1

Zdroj : vlastní

Výsledné výstupy ukazují, že obě kategorie v nadpoloviční většině nejsou srozuměny se současným stavem a na položenou otázku „proč?“ byly zaznamenány následující odpovědi:

„Současná právní úprava maximálního trestu neumožňuje nevratné vyloučení vrahů ze společnosti“; „došlo ke zhoršení bezpečnosti občanů“; za vraždy jsou nízké

trestní sazby s možností zkrácení trestu po určité době“; „vrazi po propuštění vraždí znovu“; „sadistické zločiny jsou málo postihovány“; „vězení vraha nenapraví“; „nízké trestní sazby“; „brutalita narůstá a policie neumí zabezpečit bezpečnost lidí“; „za útoky na život jsou nižší tresty než za majetkové trestné činy“;

Dále se opakují odpovědi typu – pachatel nemá strop, nejsou stanoveny hranice, lidé ztrácejí zábrany, protože se nebojí nejvyššího trestu.

Odpůrci trestu smrti naopak uvádějí: „byl by to krok zpět“; „hrozí chyba soudního rozhodnutí“; „řádný trest je více než smrt“; „tento trest není povolen ve většině civilizovaných zemích“; „doživotí je téměř totéž“. Jeden z respondentů uvádí lapidárně: „lidskost“

Jaký je názor na tuto otázku u našeho vzorku?

Se stavem absence trestu smrti v našem právním řádu souhlasí pouze 6 vězňů, 9 nesouhlasí.

Názor kriminalistů: nesouhlasí 10, souhlasí pouze 4.

Tabulka č. 5 - dále byla položena otázka: Myslíte si, že trest smrti by měl být u nás znovu povolen?

Muži %			Ženy %		
ano	ne	nevím	ano	ne	Nevím
67	32	1	67	28	5

Zdroj : vlastní

Výsledky měly dát odpověď, je-li mezi muži a ženami rozdílný názor na danou problematiku.

Jak ukazují výstupy z tabulky, obě zkoumané kategorie mají totožný názor, a obě jsou pro znovuzavedení absolutního trestu, což představuje 67% odpovědí u obou zkoumaných kategorií.

Tabulka č. 6 - stejná otázka, která měla ukázat, jsou-li rozdíly mezi skupinami mladších a starších respondentů.

do 35 let %			Nad 35 let %		
ano	ne	nevím	ano	ne	Nevím
62	31	5	68	30	2

Zdroj : vlastní

Výstupy potvrzují, že rozdíl mezi skupinami mladších a starších respondentů je minimální a obě kategorie jsou v nadpoloviční většině pro znovuzavedení trestu smrti.

Tabulka č. 7 - tatáž otázka, která měla dát odpověď na přístup k fenoménu trestu smrti z hlediska míry dosaženého vzdělání

ZŠ/OU %			SŠ %			VŠ %		
ano	ne	nevím	ano	ne	nevím	ano	ne	nevím
86	10	4	68	30	2	54	41	5

Zdroj : vlastní

Výsledky ukazují, že pro znovuzavedení trestu smrti vykazují nejnižší procento vysokoškolsky vzdělaní respondenti, následují středoškoláci a 86% respondentů s nejnižším vzděláním. Přesto lze vykázat, že i v tomto případě, kdy byla kritéria nastavena podle míry vzdělání, jsou všechny kategorie v nadpoloviční většině přesvědčeny v názoru, že trest smrti by měl být obnoven.

Na položenou otázku: „Proč a v jakých případech?“

S odpovědí „ano, měl by se obnovit“ jsou vysloveny tyto názory:

„za opakované vraždy, týrání dětí“; „úmyslné zabití, úmyslné vraždy, vražda dítěte, několikanásobné vraždy“;

Objevují se i odpovědi typu: oko za oko, zub za zub, smrt za smrt.

S odpovědí „ne“:

„z etického hlediska“; „trest smrti vyžaduje 100% právní systém, který bohužel není v naší společnosti dosažitelný“; „v žádném případě – justiční omyl“; z morálního hlediska nelze trest smrti ospravedlnit, trest má sloužit k nápravě, nikoli jako pomsta, trest smrti nelze vzít zpět“ – uvádí vysokoškolsky vzdělaný respondent.

Podíváme-li se na náš malý vzorek respondentů, dojdeme k zajímavému výsledku.

Z 15 vězňů je pro obnovení trestu smrti 9. Nesouhlas vyjádřili 4 respondenti a 2 uvádějí, že neví. S odpovědí „ne“ se objevují tyto názory: „člověk by neměl rozhodovat o životě druhých“; „u nás je zkorumpovaná justice“; „byl by to krok zpět“. A následuje kategorické odpověď: „protože je rok 2008 a ne 1450“.

Kriminalisté mají k problematice obnovení trestu smrti následující přístup:

Z celkového počtu 14 je pro obnovení 9, opačný názor má 5 respondentů.

S odpovědí „ano“ je nejčastější odpovědí plánovaná brutální vražda, dále prevence proti recidivě u opakovaného trestného činu vraždy.

6.6 Závěry výzkumu

Ze získaných poznatků jsem dospěla k závěrům, které bych chtěla pro zjednodušení a přehlednost rozčlenit do těchto dvou okruhů:

A. Závěry a úvahy získané ze studia a uvedené literatury o fenoménu trestu smrti.

B. Na základě výsledků výzkumu zobecnit postoj vybraného vzorku respondentů k trestu smrti.

ad A. Trest smrti je od počátku dějin nástrojem, kterým se společnost chránila a používala ho pro člověka, který překročil zákon v takové míře, že byl pro ni nebezpečný. Tento absolutní trest je v mnoha zemích používán dodnes a v minulosti i dnes je praktikován metodami a prostředky, které jsou nelidské a ponižující. Ačkoliv s pokrokem se upustilo od barbarských metod výkonu trestu, přesto jsou do dnešní doby v mnoha státech světa, zejména na kontinentu Asie a Afriky praktikovány. Neupustilo se dosud ani od metody mučení, která se uplatňuje k dosažení přiznání viny.

Vynesení absolutního trestu je nebezpečné a v mnoha případech nespravedlivé, neboť v dávné i nedávné minulosti docházelo k případům, kdy byly tímto trestem postiženy osoby, které se ve skutečnosti ničím neprovinily. Dodnes dochází k justičním omylům a zejména jsou tím známy případy odsouzenců na smrt ve Spojených státech. Civilizované státy v Evropě, Jižní Americe, Austrálii a Oceánii se tohoto trestu ve svých právních řádech dávno zbavily nebo postupně zbavují. Za zrušení trestu smrti ve všech zemích světa se zasazují mnohé humanitární a mezivládní organizace.

ad B. Je třeba říci, že tam, kde trest smrti v trestním řádu absentuje (a lze to dokázat na naší společnosti), narůstá kriminalita se všemi nejbrutálnějšími zločiny, které ve společnosti vyvolávají strach a objevují se znovu hlasy pro jeho obnovení. Zvláště proto, že sazby za tyto odsouzeníhodné, nebezpečné zločiny jsou sankcionovány tak nízkými trestními sazbami, že se společnost oprávněně obává vrahů, kteří se po odpykání několikaletého trestu vracejí na svobodu, aby v mnoha případech spáchali stejný zločin. Poukazuje se na to, že naše společnost nechrání nevinné a mnohdy se dostává větších práv pachatelů, než obětí. Tyto skutečnosti vyvolávají obavy a průzkumy veřejného mínění k této problematice ukazují, že se většinově volá po obnovení trestu smrti, jak to dokazuje i výzkum Mikuláše Tomina a Amnesty International.

Rovněž výsledky mého výzkumu jsou varující a potvrzují, že respondenti

většinově nesouhlasí se zrušením trestu smrti a volají po jeho obnovení. U všech zkoumaných kategorií, ať se jedná o poměr mezi mladšími a staršími respondenty, muži a ženami nebo respondenty rozlišenými podle dosaženého stupně vzdělání, výsledky dokazují, že souhlas s obnovením trestu smrti je vyjádřen více než 60%. U vysokoškolsky vzdělaných respondentů se objevuje nižší procento, ale rozdíly jsou minimální.

Dokonce i zvláště zkoumaný vzorek respondentů složený z vězňů a kriminalistů prokázal stejný výsledek.

Výzkum prokázal, že nadpoloviční většina zkoumaných respondentů nesouhlasí se zrušením trestu smrti a byla by pro jeho obnovení. Důvodem je vysoká kriminalita, obava o vlastní bezpečí a bezpečí nejbližších, obava z toho, že společnost není schopna ochránit jejich zdraví a život. Trest smrti by podle zkoumaných respondentů měl být vynášen nad zločinci páchajícími zvláště brutální činy – vraždy, mučení dětí, starších osob.

Menšina respondentů, která vyjádřila nesouhlas s obnovením trestu smrti pak poukazuje na jeho nelidskost, nevratnost.

Je třeba poukázat na fakt, že kriminalita v naší společnosti skutečně stoupá a nejbrutálnější zločiny jsou mediálně zveřejňovány. Následné tresty jsou v současné době v našem právním řádu nízké, není výjimkou, že za spáchanou vraždu na dítěti je vynesen rozsudek 4 roky nepodmíněně, za brutální vraždu 8 let a za týrání dětí 9, resp. 10 let, čehož jsme byli svědky v případě Kuřimské kauzy. Není proto divu, že pod vlivem mediální informovanosti a s přihlédnutím k nízkým trestním sazbám se objevují ve výzkumech veřejného mínění názory, že trest smrti působil preventivně a jeho odstraněním z právního řádu byly zbourány hranice, což přispělo k odstranění zábran v konání zločinných pachatelů.

ZÁVĚR

Ačkoli byl u nás po sametové revoluci novelou zákona ze dne 2.5.1990 (zákon č. 175/1990 Sb.) trest smrti úplně zrušen a nahrazen mimořádným trestem odnětí svobody od 15 do 25 let, resp. na doživotí, přesto se jak mezi některými odborníky, tak hlavně laickou veřejností vede diskuse o správnosti tohoto rozhodnutí. K negativnímu postoji podle mého názoru přispívá bohatá mediální informovanost o brutálních činech, vraždách, týrání, které každodenně najdeme na stránkách tisku, televizních obrazovkách, internetu.

I když se nás tyto hrůzné činy netýkají osobně, umíme si představit bolest matky, které je uneseno dítě a ona v hrůze několik dní doufá, že se jí vrátí, aby se nakonec dověděla, že bylo pedofilním vrahem usmrceno. Jak máme pochopit, že vlastní matka zabije syna, aby ho podle soudního rozhodnutí nemusela vrátit otci, kterému bylo svěřeno do péče. Jak se slitovat nad tyrany, kteří psychicky týrají a fyzicky mučí vlastní děti? Jak máme pochopit smrt desítek nebo dokonce stovek obětí z Madridu, londýnského metra nebo New Yorku, kteří zemřeli rukou atentáčníků. Proč byly zabity děti v Beslanu? Proč se pohybuje v autě vrah, jak tomu bylo v USA, a vraždí náhodné bezbranné lidi? Jak má normální člověk pochopit, kde bere vrah právo, aby vzal druhému život? A proč se po odsouzení bojí o svůj vlastní život? To jsou otázky, na které jsem hledala odpověď. Denně se dovídáme o nových a nových zvrážděných činech u nás doma a ve světě. Chtělo by se věřit, že uplatňování trestu smrti bude působit preventivně. Bude méně zločinů, neboť bude strach z poprav. Ve více než polovině zemí světa je dosud trest smrti praktikován a přesto se tyto zločiny dějí. Nevíme v jaké míře a nevíme také, zda by počet zločinů ještě vzrostl, byl-li by tam trest smrti zrušen.

U nás byl zrušen a zdá se, že kriminalita týkající se vražd, únosů a jiných brutálních činů vzrostla. Nově se po sametové revoluci objevily dříve nevídané vraždy mezi podnikateli, vraždy na objednávku, manželské rozepře se řeší vraždou, nechtěné dítě je připraveno o život vlastní matkou. Není se proto co divit, že si klademe otázku, zda za nejbrutálnější zločin je adekvátní několikaletý trest odnětí svobody. Jestli je v pořádku, aby za prokázanou dvojnásobnou vraždu byl udělen doživotní trest, který je posléze soudem vyšší instance snižen na 15 let. Dva lidské životy mají tak nízkou cenu? A proč má tu nejvyšší - dar života - dostat vrah?

Proto i při vědomí nelidskosti trestu smrti probíhají u nás četné diskuse a průzkumy, zda bylo jeho zrušení oprávněné a nevyvolal-li tento stav nárůst

kriminality. Mnohé průzkumy ukazují, a ukazuje to i můj výzkum, že většina respondentů by byla pro jeho znovuzavedení. Není čemu se divit, stačí otevřít noviny. Například – titulky z celostátního deníku dne 9. 8. 2008: „Hledal v kontejneru cigarety, našel mrtvé tělo“; „U cesty našel mrtvé tělíčko novorozence“; „Za vraždu Honzíkova dostala matka 24 let“; „Vrah policisty a barmana zastřelil den předtím čerpadláře.“ Kdybych měla v tuto chvíli vyplnit dotazník a odpovědět na otázku zda by měl být trest smrti znovu zaveden, měla bych velké pochybnosti jak na ni odpovědět. Nelze se pak divit zemím, které měly moratorium na trest smrti a po několika letech ho znovu obnovily. Nebo jiné, které ho pro výstrahu ve svém právním řádu ponechaly, ale v praxi ho nepoužívají. Věřím tomu, že tato hrozba působí preventivně, i když to názory některých odborníků vyvracejí.

Nejsem pro znovuzavedení trestu smrti, je to nelidská metoda a společnost, která hájí lidská práva nemá používat tohoto nelidského nástroje. Jak řekl Francois Peroux, profesor na College de France: „Člověk se stane člověkem, až přestane zabíjet.“ Mělo by to však platit oboustranně. Není možné hájit přednostně právo vraha, není možné potrestat ho pouze několikaletým trestem s možností odpuštění části trestu. Nikde není zaručeno, a nikdo nezaručí, že kdo jednou vraždil, podruhé se stejného zločinu nedopustí. Naopak je známo mnoho případů a jeden zrovna z nedávné doby, kdy pachatel odsouzený za vraždu byl předčasně propuštěn z výkonu trestu a během 48 hodin zavraždil 4 nevinné lidi. Společnost musí být chráněna před agresivními zločinci.

Sdílím názor, který nevolá po znovuzavedení trestu smrti, jenom a zcela právem poukazuje na naše zákonodárství, na nesoulad mezi zločinem a trestem. Vražda ať jednoduchá nebo několikanásobná je vždy vraždou a zmarem lidského života. A nic nemůže mít větší cenu, než lidský život.

Současný stav nárůstu kriminality a současně i kritika veřejnosti přiměly naši vládu, aby prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti novelizovala trestní zákon a zvýšila dosavadní strop trestních sazeb. Nový trestní zákon má nabýt účinnosti v lednu 2010, bude-li ratifikován oběma sněmovnami parlamentu a prezidentem republiky.

Fenoménem trestu smrti se zabývá nejedna humanitární organizace. Největším odpůrcem trestu smrti je Amnesty International, která shromažďuje podrobné údaje a bojuje za jeho zrušení. Vyspělé země se tohoto absolutního trestu zcela zřekly (některé dokonce už v 19. století) a vypustily ho ze svého trestního řádu. Ty, které se podepsaly pod Listinu lidských práv a svobod poukazují na to, že se jedná o trest

absolutní, nevratný a nehumánní. Člověk má zaručeno právo na život a nikdo není oprávněn mu toto právo vzít.

Nevracejme se k popravám a nevolejme po znovuzavedení trestu smrti. Buďme lidmi. Avšak trvejme na tom, že vrah, který úkladně a brutálně vraždil, musí být potrestán vyloučením ze společnosti, a to jednou provždy. Místo popravby měl by mu být udělen trest doživotní, a to bez milosti. Jsem přesvědčena o tom, že společnost, která by měla záruku, že naše justice odebere těmto zločincům právo na občanský život jako trest za ztracený lidský život, nevolala by po znovuzavedení trestu smrti a nebylo by potřeba průzkumů veřejného mínění - zda trest smrti ano či ne.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. *Bible svatá aneb všechna svatá písmena Starého i Nového zákona podle posledního vydání Kralického z roku 1613.* česká biblická společnost, 1991. 34M-053.
2. BESTOVÁ, C.C. *Trest smrti v německo-českém porovnání. Inaugurační disertační práce k získání doktorátu na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.* Brno: Doplněk, 1996.
3. BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných.* Praha: Euromedia Group – Knižní klub. 2002. ISBN 80-242-0878-4.
4. FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách. Nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata.* Praha: Rybka Publisher, 1999, 2007. ISBN 80-86182-91-6.
5. HEJDA, J., PŘIBYL, K. *Správní právo.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 2005.
6. CHMEL, L. *Nejslavnější popravy.* Praha: Petrklíč, 2004. ISBN 80-7229-107-6.
7. KNAPP, V. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy.* Praha: C.H.Beck, 1996. ISBN 80-7179-089-3.
8. MONESTIER, M. *Historie trestu smrti.* Praha: Rybka Publisher, 1998. ISBN 80-86182-05-3.

Elektronické zdroje

1. VS ČR-Institut vzdělávání VS ČR - Stráž pod Ralskem. Dostupný z http://institut.vscr.cz/clanky/?cl_id=16
2. <http://www.kriminalistika.eu/muzeumzla/wohlschlager/wohlschlager.html>
3. http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/podpora_celosvetoveho_zruseni_trestu.html
4. http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm
5. http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/index.html
6. <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/179454-trest-smrti>
7. http://www.mzw.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/vseobecna_deklarace_lidskych_prav/index.html
8. <http://ottazlosu.wz.cz/popravy.htm>
<http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/apostolsky-stolec-proti-trestu-smrti.html>

9. <http://es.wikipedia.org/wiki/Lidskápráva>
10. http://cs.wikipedia.org/wiki/magna_charta_libertatum
11. Stránky MZV - *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*,
<http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/eknih/2002ps/stenprot/023schuz/>.
12. <http://vlada.cz/cz/pracovni-aporadni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/evropska-umluva-o-zabraneni-muceni-a-nelidskemu-nebo-ponizujicimu-zachazeni-nebo-trestani-17701/>
13. http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/odbor_lidskych_prav
14. *Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 – zák. č. 2/1993 Sb.* Dostupné :><http://psp/doos/laws/listina.html>
15. <http://www.amnesty.cz/amnesty.php>
16. http://cs.wikipedia.org/wiki/Human_Rights_Watch
17. <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/419761-liga-pro-lidska-prava>
18. http://www.katolikrevue.cz/civitas/trest_smrti.htm

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník
2. Země, které zrušily zcela trest smrti
3. Státy, které zrušily trest smrti za „obvyklé trestné činy“
4. Státy, jež formálně trest smrti nezrušily, v praxi jej však nepoužívají
5. Celkový přehled všech států
6. Vykonané tresty smrti v Československu od 9.5.1945 do 31.12.1989

PŘÍLOHA Č. 1: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Žena / Muž

Věk:

Vzdělání: ZŠ, OÚ/SŠ/VŠ

TREST SMRTI

1. Připouštíte si možnost, že byste mohli být vy osobně nebo vaši nejbližší ohroženi násilným trestným činem?

ANO/NE

2. Souhlasíte se současným stavem, že není u nás povolen trest smrti?

ANO/NE

Proč?.....
.....
.....
.....
.....

3. Myslíte si, že trest smrti by měl být u nás znovu povolen?

ANO/NE

Proč a v jakých případech?

.....
.....
.....
.....

Děkuji za Váš čas a odpovědi. Průzkum bude použit pro bakalářskou práci.

PŘÍLOHA Č. 2: ZEMĚ, KTERÉ ZRUŠILY ZCELA TREST SMRTI

ZEMĚ, KTERÉ ZRUŠILY ZCELA TREST SMRTI			
Země	Datum zrušení Trestu smrti	Datum zrušení Pro „obvyklé zločiny“	Datum poslední popravy
ANDORA	1990		1943
ANGOLA	1992		
AUSTRÁLIE	1985	1984	1967
ÁZERBAJDŽÁN	1998		1993
BELGIE	1996		1950
ČESKÁ REPUBLIKA	1990		1989
DÁNSKO	1978	1933	1950
DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA	1966		
DŽIBUTI			
EKVÁDOR	1906		
ESTONSKO	1998		1991
FINSKO	1972	1949	1944
FRANCIE	1981		1977
GRUZIE	1997		1994
GUINEA-BISSAU	1993		1986
HAITI	1987		1972
HONDURAS	1956		1940
HONG-KONG	1993		
CHORVATSKO	1990		
IRSKO	1990		1954
ISLAND	1928		1830
ITÁLIE	1994	1947	1947
JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA	1995		1991
KAMBODŽA	1989		1950
KAPVERDY	1981		
KIRIBATI			
KOLUMBIE	1910		1990
KOSTARIKA	1877		
LICHNŠTEJNSKO	1987		1785
LUCEMBURSKO	1979		1949
MA'DARSKO	1990		1988
MAKEDONIE			
MALTA	2000	1971	1943
MARSHALLOVY OSTROVY			
MAURICIUS	1985		1987
MIKRONÉSIE			
MOLDAVSKO	1995		
MONAKO	1962		1847
MOSAMBIK	1990		1986
NAMIBIE	1990		1988
NĚMECKO (NDR)	1987		
(NSR)	1949		
NEPÁL	1997	1990	1979
NIKARAGUA	1979		1930
NIZOZEMSKO	1982	1870	1952
NÓRSKO	1979	1905	1948
NOVÝ ZÉLAND	1989	1961	1957
PALAU			
PANAMA			1903
PARAGUAY	1992		1928
POBŘEŽÍ SLONOVINY	2000		
POLSKO	1997		1988
PORTUGALSKO	1976	1867	1849
RAKOUSKO	1968	1950	1950
RUMUNSKO	1989		1989
ŘECKO	1993		1972
SAN MARINO	1865	1848	1468
SEYCHELY		1976	
LOVENSKÁ REPUBLIKA	1990		
SLOVINSKO	1989		
SVATÝ ZOMÁŠ A PRINCŮV OS.	1990		
ŠALAMOUNOVY OSTROVY		1966	
ŠPANĚLSKO	1995	1978	1975
ŠVÉDSKO	1972	1921	1910
ŠVÝCARSKO	1992	1942	1944

TURKMENISTÁN			
TUVALU	1999		
UKRAJINA	1999		
URUGUAY	1907		
VANAUTU	1981		
VATIKÁN	1969		
VELKÁ BRITÁNIE	1998	1973	1964
VENEZUELA	1863		
VÝCHODNÍ TIMOR	1999		
Poznámka: u států, kde není uveden rok se jedná o ty, které nevykonaly žádné popravy od získání nezávislosti			

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 378.

Příloha č. 3: Státy, které zrušily trest smrti za „obvyklé trestné činy“

STÁTY, KTERÉ ZRUŠILY TREST SMRTI ZA „OBVYKLÉ TRESTNÉ ČINY“	
Země	Datum zrušení Pro!obvyklé trestné činy“
ALBÁNIE	2000
ARGENTINA	1984
BOLÍVIE	1997
BOSNA A HERCEGOVINA	1997
BRAZÍLIE	1979
COOKOVY OSTROVY	
FIDŽI	1979
IZRAEL	1954
KANADA	1976
KYPR	1983
LITVA	1999
MEXIKO	1957
PERU	1979
SALVADOR	1983

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 378.

**PŘÍLOHA Č. 4: STÁTY, JEŽ FORMÁLNĚ TREST SMRTI NEZRUŠILY,
V PRAXI JEJ VŠAK NEPOUŽÍVAJÍ**

STÁTY, JEŽ FORMÁLNĚ TREST SMRTI NEZRUŠILY, V PRAXI JEJ VŠAK NEPOUŽÍVAJÍ (nejméně v posledních deseti letech)
ANGUILLA
BERMUDY
BHÚTÁN
BRUNEJ A DÁRUSALÁM
BURKINA FASO
FILIPINY
GAMBIE
GRENADA
KONGO
MADAGASKAR
MALEDIVY
MALI
MONTSERRAT
NAURU
NIGER
PANENSKÉ OSTROVY
PAPUA NOVÁ GUINEA
RWANDA
SENEGAL
SRÍ LANKA
STŘDOAFRICKÁ REPUBLKA
SURINAM
TOGO
TONGA
TURECKO
ZÁPADNÍ SAMOA

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 379.

PŘÍLOHA Č. 5: CELKOVÝ PŘEHLED VŠECH STÁTŮ

CELKOVÝ PŘEHLED VŠECH STÁTŮ		
<p>AFGANISTÁN Trest smrti zachován. Jak: poprava zastřelením, bičování, ukamenování, pověšení. Za co: Vražda, ozbrojená loupež, rabování, dovoz výbušnin, protistátní činnost, členství v zakázané politické organizaci, obchodování s alkoholem, cizoložství</p>	<p>BAHAMY Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, pirátství</p>	<p>BOLIVIE Roku 1997 zrušen trest smrti s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, otcovražda, zrada, podrobení se cizí nadvládě</p>
<p>ALBÁNIE Trest smrti r.2000 zrušen pro „obvyklé zločiny“</p>	<p>BAHRAJN Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, zločin proti bezpečnosti státu, atentát proti emírovi či následníkovi trůnu</p>	<p>BOSNA A HERCEGOVINA Roku 1997 zrušen trest smrti s výjimkou mimořádně závažných trestných činů Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, zrada, braní rukojmí, terorismus, zločiny proti státu</p>
<p>ALŽÍRSKO Trest smrti zachován. Jak: Poprava zastřelením a pověšením. Za co: vražda, zločin proti bezpečnosti státu, zrada, špionáž, žhářství, ozbrojená loupež</p>	<p>BANGLADÉŠ Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, únos dítěte, vybízení ke vzpouře, znásilnění, zločiny proti bezpečnosti státu, sabotáž, penězokazectví, kuplířství, pašování, černý trh. Dochází k popravám nezletilých, neexistuje právo na odvolání</p>	<p>BOTSWANA Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, útok na život hlavy státu, vzpoura, dezerce před nepřítelem</p>
<p>ANDORRA Trest smrti zrušen pro všechny trestné činy v roce 1990</p>	<p>BARBADOS Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, vzpoura</p>	<p>BRAZÍLIE V roce 1979 byl trest smrti zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů</p>
<p>ANGOLA Trest smrti zrušen pro všechny trestné činy v roce 1992</p>	<p>BARMA Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, výroba drog a obchod s nimi</p>	<p>BRUNEJ A DÁRESALÁM Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, vlastnictví střelné zbraně nebo výbuštiny, obchod s drogami</p>
<p>ANQUILLA Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, vlastizrada, pirátství</p>	<p>BELGIE Trest smrti zrušen v roce 1996</p>	<p>BULHARSKO Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, zrada, špionáž, sabotáž, násilná loupež, příprava kmene bakterií s cílem vyvolat epidemii</p>
<p>ANTIQUA A BARBUDA Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda</p>	<p>BELIZE Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zločiny proti bezpečnosti státu</p>	<p>BURKINA FASO Trest smrti formálně, ale neužívá se Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, útok proti bezpečnosti státu, spiknutí, zpronevěra veřejných prostředků</p>
<p>ARGENTINA Trest smrti zrušen v roce 1984 s výjimkou mimořádně závažných trestných činů Jak: Poprava zastřelením Za co: Zločiny proti bezpečnosti státu, zrada, špionáž, vzpoura</p>	<p>BĚLORUSKO Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, znásilnění, únos letadla, hospodářské zločiny, korupce, špionáž, zrada</p>	<p>BURUNDI Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením a zastřelením Za co: Vražda, únos, čarodějnictví, kanibalismus, zrada, dezerce, pokus o atentát proti hlavě státu, vytváření ozbrojených band</p>
<p>ARMÉNIE Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, znásilnění, únos, zločiny proti státu</p>	<p>BENIN Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, zrada, prodej dítěte, čarodějnictví, magie</p>	<p>COOKOVY OSTROVY Trest smrti zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů</p>
<p>AUSTRÁLIE Trest smrti za obvyčejné zločiny zrušen v roce 1984 a za všechny zločiny v roce 1985</p>	<p>BERMUDY Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, pirátství</p>	<p>ČAD Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, travičství, zrada, špionáž, dezerce</p>

<p>ÁZERBAJDŽÁN Trest smrti za všechny zločiny zrušen v roce 1998</p>	<p>BHÚTÁN Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí</p>	<p>ČESKÁ REPUBLIKA Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990</p>
<p>ČÍNA Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, loupež prostá i ozbrojená, zpronevěra, korupce, únos, podrobení se, pašování, obchod s drogami, obchod se ženami a dětmi, kuplířství, výroba a rozšiřování pornografických materiálů, obchod střelnými zbraněmi, travičství, užívání výbušnin, organizace zločineckých band, zrada, špionáž, znásilnění, kontrarevoluční činnost, nelegální vývoz uměleckých děl, šíření tajných informací</p>	<p>FIDŽI V roce 1979 byl trest smrti zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů Jak: Poprava Pověšením Za co: Zločiny spáchané v době války, zrada, špionáž</p>	<p>GUINEA</p>
<p>DÁNSKO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1933 a za všechny zločiny v roce 1978</p>	<p>FILIPÍNY Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn Jak: Plynová komora Za co : Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1987 a obnoven v roce 1993 za vraždu, znásilnění, zabití dítěte, brání rukojmí a těžkou korupci</p>	<p>Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, travičství, otcovražda, ničení budov, zpronevěra veřejných prostředků, útok proti bezpečnosti státu, vzpoura</p>
<p>DOMINIKA Trest smrti zachován. S prováděním trestu smrti se začalo po neoficiálním třináctiletém moratoriu. Jak: Poprava oběšením Za co: Vražda, zrada DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1966</p>	<p>FINSKO Trest smrti zrušen za zločiny podle obecného práva v roce 1949 a za všechny zločiny v roce 1972</p>	<p>GUINEA-BISSAU Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1993</p>
<p>DŽIBUTI Trest smrti zcela zrušen</p>	<p>FRANCIE Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1981</p>	<p>GUYANA Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením Za co: Vražda, napomáhání nepříteli, zrada, vzpoura. Trest smrti byl obnoven po třináctiletém moratoriu.</p>
<p>EGYPT Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, zhářství, opuštění dítěte, falešné svědectví, poškození dopravního prostředku se smrtelnými následky pro cestující, znásilnění, spolupráce s nepřitelem, rabování, odmítnutí poslušnosti v době války, obchod s drogami</p>	<p>GABON Trest smrti existuje, ale od roku 1981 se v praxi neprovádí</p>	<p>HAITI Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1987</p>
<p>EKVÁDOR Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1906</p>	<p>HONG KONG Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1993</p>	<p>INDIE Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením a zastřelením Za co: Vražda, podněcování vdov k upálení spolu se zemřelým manželem, loupež v bandě, nabádání k zabití mentálně nemocných, terorismus, zfalšování důkazů, vzpoura, útok proti bezpečnosti státu</p>
<p>ESTONSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1998</p>	<p>CHORVATSKO Trest smrti zrušen v roce 1993</p>	<p>INDONÉSIE Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, vzpoura, zrada, obchod s drogami, zločiny proti státu</p>
<p>ERITREA Trest smrti zachován</p>	<p>CHILE Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, terorismus, vlastnictví</p>	<p>IRÁK Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením a zastřelením</p>

	zbraní a výbušnin, zrada, otcovražda, loupež s přitěžujícími okolnostmi, únos dítěte, špionáž, kapitulace	Za co: Vražda, pokud jde o zavraždění šéfa státu, zrada, špionáž, krádež, zpronevěra, padělatelství, trestný čin proti mravopoctnosti, veřejné urážení hlavy státu, hospodářské zločiny
ETIOPIE Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, ozbrojená loupež, rabování, pirátství, zločin proti nezávislosti a integritě území státu, hospodářské delikty, korupce, kontrarevoluční činnost, zrada, genocida		ÍRAN Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením, pověšením a ukamenováním Za co : Vražda, užívání omamných prostředků a ochod s nimi, cizoložství, zločin proti Alláhovi, zrada, dezerte, vzpoura, rouhání. Další faktory: Justiční vraždy, tajné popravy, veřejné popravy, bičování před popravou, popravy nezletilých
GHANA Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, korupce, špatné nakládání s veřejnými prostředky, zrada, vzpoura, útok proti bezpečnosti státu, dovoz výbušnin, obchodování s valutami		IRSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990
GRENADA Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí		ISLAND Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1928
GRUZIE Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1991 a za všechny zločiny v roce 1997		ITÁLIE Trest smrti za „obvyklé zločiny zrušen v roce 1947, zcela zrušen v roce 1994
GUATEMALA Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením Za co: Vražda, únos s následným zabitím, znásilnění, otcovražda		IZRAEL Trest smrti byl v roce 1954 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů
HONDURAS Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1956		JAMAJKA Trest smrti zachován za vraždu, Poprava pověšením
JAPONSKO Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením	KAJMANSKÉ OSTROVY Trest smrti zachován Poprava pověšením a zastřelením	KATAR Trest smrti zachován Poprava zastřelením, pověšením a stětím. Za co: Vražda, falešné svědectví, obchod s omamnými látkami, sexuální zločiny, cizoložství, zločin proti bezpečnosti státu
JEMEN Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením, pověšením, ukamenováním Za co : Vražda, zločin proti Alláhově vůli, nedovolený sexuální poměr, sodomie, loupež s přitěžujícími okolnostmi, únos, odpadlictví, sabotáž, zrada, zločin proti míru, proti státu, znečišťování vody a ovzduší, zháštvi Další faktory: Veřejné popravy, po popravě existuje možnost ukřižování těla	KAMBODŽA Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1989	KAZACHSTÁN Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: vražda, zrada, zločin proti bezpečnosti státu, znásilnění, útok na život policisty
JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA Trest smrti byl v roce 1995 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů Poprava : Pověšením Za co : Vražda, únos dítěte, znásilnění, vloupání s přitěžujícími okolnostmi, terorismus, protistátní činnost	KAMERUN Trest smrti zachován	KEŇA Trest smrti zachován. Poprava pověšením Za co: Vražda, pokus o zabití nebo svržení hlavy státu, loupež s přitěžujícími okolnostmi, zrada
JIŽNÍ KOREA Trest smrti zachován Jak: Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, povstání, znásilnění, protistátní činnost, špionáž, únos,	Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda, krádež s přitěžujícími okolnostmi, zrada, podvrtná činnost, zločiny proti bezpečnosti státu	KOLUMBIE Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1910

opakované krádeže		
JORDÁNSKO Trest smrti zachován Jak: Poprava pověšením a zastřelením	KANADA Trest smrti byl v roce 1976 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů	KOMORY Trest smrti zachován. Poprava zastřelením
JUGOSLÁVIE (SRBSKO A ČERNÁ HORA) Trest smrti zachován. Poprava zastřelením Za co: Vražda, ozbrojená loupež, pomoc při sebevraždě či nabádání k ní, terorismus, pirátství, zločin proti státu	KAPVERDY Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1981	KONGO Trest smrti zachován, v praxi se však neprovádí. Jak: Poprava zastřelením a stětím Za co: Vražda, politické zločiny, ozbrojený útok, zrada, špionáž, pokus o atentát na státní činitele.
KONGO (ZAIR) Trest smrti zachován Poprava zastřelením a pověšením Za co: Vražda. Ozbrojená loupež, znásilnění, únos, zločin proti státu, rabování, masakrování, útok na hlavu státu.	LESOTHO Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada, znásilnění, rituální vražda, krádež dobytka.	LUCEMBURSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1979.
KOSTARIKA Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 18577	LIBANON Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, zrada, zháňství, útok proti dopravním prostředkům s následkem smrti člověka, dezerce, sabotáž.	MADAGASKAR Trest smrti existuje, ale v praxi není prováděn. Poprava: Zastřelením. Za co: Vražda, podněcování k občanské válce, rebelie, sabotáž, zrada, mučení, loupež s přitěžujícími okolnostmi.
KUBA Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, znásilnění, násilná pederastie, útok proti bezpečnosti státu, zrada, sabotáž, hospodářské delikty, obchod s devizami	LIBÉRIE Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, zrada, loupež s přitěžujícími okolnostmi, pirátství, terorismus, korupce.	MAĎARSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990
KUVAJT Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, zrada, pokus o zabití nebo svržení hlavy státu nebo jeho syna, loupež s přitěžujícími okolnostmi, únos, znásilnění, falešné svědectví, útok proti dopravnímu prostředku s následnou smrtí člověka, terorismus	LIBYE Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, vyvolání epidemie, znečištění vody a potravin, zločin proti státu, loupež s přitěžujícími okolnostmi, zničení naftařského zařízení nebo veřejného skladu, činnost s cílem svrhnout vládu, politická a správní korupce. Další faktory: Popravy přenášené přímým televizním přenosem, justiční vraždy.	MAKEDONIE Trest smrti zrušen.
KYPR Trest smrti byl roku 1983 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. Poprava pověšením. Za co: Zrada, útěk z vězení, pirátství, útok proti bezpečnosti státu.	LICHNŠTEJNSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1987.	MALAJSIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: Vražda, vlastnictví střelných zbraní, obchod s drogami, nabádání k sebevraždě, únos, vzpoura.
KYRGYZSTÁN Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, zrada, zločin proti bezpečnosti státu	LITVA Trest smrti roku 1999 zrušen pro „obvyklé zločiny“.	MALAWI Trest smrti zachován Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada, loupež, vloupání s násilným proniknutím do objektu.
LAOS Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, zločin proti státu.	LOTYŠSKO Trest smrti roku 1989 zrušen zcela.	MALEDIVY Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn. Jak: Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada
MALI Trest smrti existuje, ale v praxi není prováděn. Poprava zastřelením.	MOSAMBIK Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990.	PÁKISTÁN Trest smrti zachován. Poprava pověšením a ukamenováním. Za co: Vražda, únos, vzpoura, ozbrojená loupež, zneužití, braní

		jména Muhammadova nadarmo, sexuální delikty, cizoložství, zločin proti Alláhovi, rouhání.
MALTA Trest smrti byl v roce 1971 zrušen s výjimkou mimořádně závažných zločinů. Roku 2000 zrušen zcela.	.NAMIBIE Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990.	PANAMA Trest smrti zrušen za všechny delikty v roce 1903.
MAROKO Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, otcovražda, travičství, loupež s přitěžujícími okolnostmi, žhářství, zločin proti bezpečnosti státu, zrada, dezerce, atentáty.	NĚMECKO Bývalá NDR: Trest smrti zrušen pro všechny trestné činy v roce 1987. SRN: totéž v roce 1949	PANENNSKÉ OSTROVY Trest smrti existuje, ale není praktikován.
MARSHALLOVY OSTROVY Trest smrti od získání nezávislosti neuplatňován.	NEPÁL V roce 1990 byl trest smrti zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. V roce 1997 zcela.	PPAPUA-NOVÁ GUINEA Trest smrti existuje, ale v praxi není prováděn.
MAURICIUS Trest smrti zrušen v roce 1985 (poslední poprava ještě v roce 1987).	NIGER Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn. Poprava zastřelením.	PARAGUAY Trest smrti zrušen v roce 1992.
MAURETÁNIE Trest smrti zachován. Poprava zastřelením, stětím a ukamenováním. Za co: Vražda, loupež s přitěžujícími okolnostmi, vražda novorozence matkou, cizoložství, homosexualita, znásilnění, zrada, zločin proti Alláhovi. Veřejné popravy.	NIGÉRIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením a zastřelením. Za co: Vražda, ozbrojená loupež, zrada, zločin proti státu, únos, lynčování.	PERU Trest smrti byl v roce 1979 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. Poprava zastřelením. Za co: Zrada za války.
MEXIKO Trest smrti byl v roce 1957 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. Poprava : Zastřelením.	NIKARAGUA Trest smrti byl zrušen za všechny delikty v roce 1979.	POBŘEŽÍ SLONOVINY Trest smrti zrušen zcela roku 2000.
MIKRONÉSIE Od získání nezávislosti nedošlo k žádným popravám	NIZOZEMSKO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1870 a za všechny trestné činy v roce 1982.	POLSKO Trest smrti byl zrušen v roce 1997.
MOLDAVSKO Trest smrti zrušen v roce 1995	NORSKO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1905 a za všechny trestné činy v roce 1989.	PORTUGALSKO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1867 a za všechny zločiny v roce 1976.
MONAKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1962	NOVÝ ZÉLAND Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1961 a za všechny trestné činy v roce 1989.	RAKOUSKO Trest smrti zrušen pro všechny trestné činy v roce 1968.
MONGOLSKO Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, špionáž, sabotáž, krádež společného majetku.	OMÁN Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a stětím. Za co: Vražda, zrada, sexuální zločiny, útok proti životu hlavy státu.	
ROVNÍKOVÁ AFRIKA Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, vzpoura, terorismus, kapitulace, útok proti bezpečnosti státu.	SEVERNÍ KOREA (KOREJSKÁ LIDOVĚ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA) Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, rebelie, sabotáž, znásilnění, cizoložství, zpronevěra, útok proti bezpečnosti státu, podvratná činnost, spiknutí s imperialisty.	SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ Trest smrti zachován v některých státech. Poprava elektrickým křeslem, smrtícím plynem, injekcí, zastřelením pověšením. Za co: Vražda s přitěžujícími okolnostmi, špionáž, únos letadla se smrtelnými následky.
RUMUNSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1989.	SEYCHELY Trest smrti byl v roce 1976 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. V současnosti zrušen zcela.	Popravy odsouzců, kteří byli v době spáchání zločinu nezletilí.
RUSKO Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, znásilnění, únos letadla, narušování práce ve věznicích, hospodářské zločiny, korupce, zločiny proti míru,	SIERRA LEONE Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, násilná loupež, vzpoura, zrada, protistátní spiknutí.	Justiční omyly.

narušování institucí k převýchově prací.		
RWANDA Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn. Poprava zastřelením.	SINGAPUR Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: Vražda, činy spáchané proti prezidentovi, vlastnictví střelných zbraní, obchod s drogami, falešné svědectví.	SŘÍ LANKA Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn. Způsob poprav: pověšením.
ŘECKO Trest smrti zrušen v roce 1993.	SLOVENSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1990.	Středoafriická republika Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí. Způsob poprav. Zastřelením.
	SLOVINSKO Trest smrti zrušen v roce 1989	
SALVADOR Trest smrti byl v roce 1983 zrušen s výjimkou mimořádně závažných trestných činů. Poprava zastřelením.	SOMÁLSKO Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, zločin proti bezpečnosti státu, zrada, špionáž, sabotáž, protistátní propaganda, organizování stávky.	
SAMOA Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn.	SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY Trest smrti zachován. Poprava zastřelením, pověšením, ukamenováním. Za co: Vražda, cizoložství, znásilnění, ozbrojená loupež, zrada, odpadnictví, obchod s drogami, zločin proti zájmům státu.	SÚDÁN Trest smrti zachován. Způsob poprav: Zastřelením, pověšením, ukamenováním a ukřižováním. Za co: Vražda, vzpoura, podvratná činnost, špionáž, rozvrat národního hospodářství, cizoložství, sexuální zločiny, falešné svědectví, ozbrojená loupež, vydržování veřejného domu, zločin proti Alláhovi. Veřejné poprav, poprav nepohodlných osob, justiční zvůle, odsouzení k smrti jsou drženi v řetězech.
SAN MARINO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1848 a za všechny zločiny v roce 1865.	Veřejné poprav.	
SAÚDSKÁ ARÁBIE Trest smrti zachován. Poprava ukamenováním, stětím a zastřelením. Za co: Vražda, sexuální delikty, cizoložství, odpadnutí od víry, sabotáž, vlastizrada, zločin proti státu, násilná loupež, terorismus, zločiny proti Alláhovi.		
SENEGAL Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn.		
SURINAM Trest smrti existuje, ale není v praxi prováděn. Způsob poprav: Zastřelením. Za co: Vražda. Zrada, zločin proti bezpečnosti státu. V roce 1985 byl trest smrti obnoven po padesátiletém moratoriu.	ŠALAMOUNOVY OSTROVY Trest smrti za „obvyklé zločiny“ zrušen v roce 1978, za všechny zločiny v roce 1966.	TANZANIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: vražda, zrada, pašování plodů hřebíčkovníku.
SVATÁ LUCIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada. V roce 1985 znovu zahájeno provádění trestu smrti po neoficiálním desetiletém moratoriu.		THAJSKO Trest smrti zachován Poprava zastřelením. Za co: Vražda, královražda, kvalifikovaná loupež, znásilnění, únos, atentát, zrada, sabotáž, špionáž, pašování, žhářství.
SVATÝ KRIŠTOF ANEVIS Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Poprav znovu zahájeny v roce 1985 po neoficiálním jedenáctiletém moratoriu.	ŠPANĚLSKO Trest smrti za „obvyklé zločiny“ byl zrušen v roce 1978, za všechny zločiny v roce 1995.	TOGO Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí. Poprava zastřelením.
SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV Trest smrti byl v roce 1990 zrušen.	ŠVÉDSKO Trest smrti zrušen za „obvyklé zločiny“ v roce 1921, za všechny delikty v roce 1972.	TONGA Trest smrti existuje, ale v praxi se neprovádí.
SVATÝ VINCENT A GRENADINY Trest smrti zachován. Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada.	ŠVÝCARSKO Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1992.	TRINIDAD A TOBAGO Trest smrti zachován. Poprava pověšením a zastřelením. Za co: Vražda, rabování, ničení výbušninami, otcovražda, zrada, špionáž, útok proti státu, atentát na hlavu státu.
SVAZIJSKO Trest smrti zachován.	TÁDŽIKISTÁN Trest smrti zachován.	TURECKO Trest smrti existuje, ale není v praxi

Poprava pověšením. Za co: Vražda, zrada, zabití dítěte staršího jeden rok, rituální vražda, vlastnictví lidského masa.	Poprava zastřelením. Za co: Vražda, znásilnění, zrada, zločin proti státu.	prováděn. Poprava pověšením.
SÝRIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením a zastřelením. Za co: Vražda, znásilnění, žhářství, zničení dopravního prostředku, hospodářský zločin, zločin proti státu, zrada, špionáž, sabotáž, kontakty s cizími státy či organizacemi, obdržení prostředků k podvratné činnosti z ciziny, útok proti posvátným místům, vyvolávání etnických nepokojů, členství v zakázané organizaci, obchod s omamnými prostředky.	TCHAJ-WAN Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a smrtící injekcí. Za co: Vražda, znásilnění se smrtelnými následky, pirátství, žhářství, buřičství, vzpoura, špionáž, požadování výkupného.	TURKMENISTÁN Trest smrti zrušen v roce 1999.
UGANDA Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, zrada, ozbrojená loupež, pašování, vzpoura.	VANAUTU Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1981	VÝCHODNÍ TIMOR Trest smrti zrušen zcela roku 1999
UKRAJINA Trest smrti zrušen v roce 1999.	VATIKÁN Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1969	ZAMBIE Trest smrti zachován. Poprava pověšením Za co: Vražda, zrada, loupež s přitěžujícími okolnostmi, zločin proti bezpečnosti státu.
URUGUAY Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1907	VENEZUELA Trest smrti zrušen za všechny zločiny v roce 1863.	
UZBEKISTÁN Trest smrti zachován. Poprava zastřelením a pověšením. Za co: Vražda, znásilnění, únos letadla, zrada, sabotáž, hospodářský zločin, těžký zločin proti míru.	VIETNAM Trest smrti zachován. Poprava zastřelením. Za co: Vražda, hospodářské zločiny, zločin proti státu, zrada, sabotáž, ozbrojená loupež, zpronevěra, špionáž, činy zaměřené proti lidské důstojnosti, zločin proti základům míru, obchod se zbraněmi.	ZIMBABWE Trest smrti zachován. Poprava oběšením. Za co: Vražda, zrada, spiknutí, znásilnění, loupež s přitěžujícími okolnostmi, přechovávání zbraní, žhářství, zabránění poskytnutí první pomoci, způsobení závažných finančních potíží státu, sabotáž na železnici.

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 380 – 398.

**PŘÍLOHA Č. 6: VYKONANÉ TRESTY SMRTI V ČESKOSLOVENSKU
OD 9. 5. 1945 DO 31. 12. 1989**

VYKONANÉ TRESTY SMRTI V Československu OD 9.5.1945 DO 31.12.1989							
Rok	Vražda	Podle retri- bučních dekretů	Za velezradu	Souběh Velezrady a vyzvědačství	Souběh Velezrady a vraždy	Ostatní Trestné činy	celkem
1945		98					98
1946		361					361
1947	2	258				1	261
1948		20				3	23
1949	8	1	11	8	3		31
1950	6		18	23	10	1	58
1951	4		26	16	10	3	59
1952	9		9	28	16	2	64
1953	21		9	5	11	1	47
1954	13		4	4	4		25
1955	6		2	4	3		15
1956	8						8
1957	5		2				7
1958	13	1	2				16
1959	6		1			1	8
1960	6		1				7
1961	6						6
1962	10						10
1963	7						7
1964	7						7
1965	4						4
1966	8						8
1967	4						4
1968							0
1969							0
1970							0
1971	1						1
1972	5						5
1973	3						3
1974	1						1
1975	5						5
1976	1						1
1977							0
1978	1						1
1979	3					1	4
1980	4						4
1981							0
1982	2						2
1983	3						3
1984	1						1
1985	5						5
1986	3						3
1987	1						1
1988							0
1989	2						2
Celkem	194	739	83	90	57	13	1176

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 374.

ABSTRAKT

FILIPOVÁ, V. *Fenomén trestu smrti s přihlédnutím k problematice základních lidských práv: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 82 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Rudolf Svoboda, ThD.

Klíčová slova: fenomén trest smrti, základní lidská práva

Práce pojednává o trestu smrti jako fenoménu, který byl používán jako nástroj k potrestání viníků a ochraně společnosti před zločiny. Je posuzován z hlediska historického až po současnost. Popisuje popravčí způsoby a uplatňování tortury jako vyšetřovací metody k přinucení odsouzeného přiznat vinu. Zkoumá účinky tohoto absolutního trestu z hlediska psychologického, etického, náboženského, politického a zejména z hlediska základních lidských práv a svobod. Analyzuje uplatňování trestu smrti na jednotlivých kontinentech v současném světě. Zkoumá názor odpůrců i zastánců tohoto trestu z řad lidsko-právních společností a humanitárních organizací i odborníků, kteří se touto problematikou zabývají. Práce obsahuje vlastní výzkum.

ABSTRACT

FILIPOVÁ, V. *Death Penalty Phenomenon and Basic Human Rights: . Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 82 p.
Supervisor: Mgr. Rudolf Svoboda, ThD.

Key words: death penalty phenomenon, basic human rights.

This dissertation focuses on the death penalty, the phenomenon used as an instrument to punish offenders and protect society against crime. Death penalty is examined from a historical point of view up to nowadays. Methods of execution are analysed together with torture rights application as an examination method used to force a convict to plead guilty. The effects of this absolute penalty are examined from psychological, ethic, religious, political and basic human rights and freedoms prospects. The application of death penalty internationally on all continents is researched. It also focuses on a diversity of antagonistic and protagonist opinions given by human rights and legal societies as well as humanitarian organizations plus experts for this particular issue. It includes field research results too.